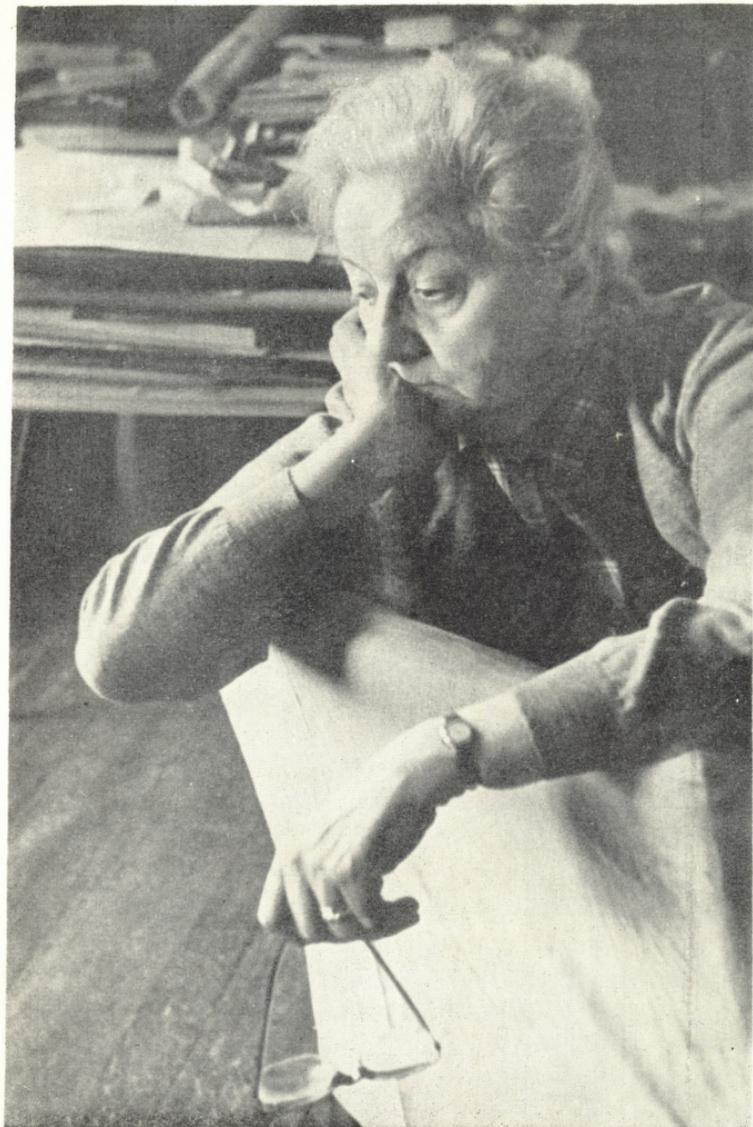

645
1966

עלון תרבות וחינוך

מ. 3 1966 ב.

საქართველოს სსრ სახალხო მხატვარი ელენე ახვლედიანი

ფოტო დ. იაკობაშვილისა

ლიალი პედაგოგები

1966 წლის 19 თებერვალს გაიმართა სკკ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი, პლენუმმა განიხილა პროექტი საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXIII ყრილობის დირექტივების სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1966—1970 წლების ხუთწლიანი გეგმის შესახებ.

ამ საკითხზე პლენუმმა მოისმინა სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის ახ. ა. ე. კოსიგინის მოხსენება.

ახალი ხუთწლიანი გეგმის მიზანია უზრუნველვოს ჩვენი საზოგადოების მნიშვნელოვანი წინსვლა კომუნისტური მშენებლობის გზით, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შემდგომი განვითარება, ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური და თავდაცვითი ძლიერების განმტკიცება.

ხუთწლიდის მანძილზე საბჭოთა კავშირის მასშტაბით სამრეწველო წარმოების მოცულობა გაიზარდება 47-50 პროცენტით, მათ შორის იმ დარგების პროდუქცია, რომლებიც უშვებენ წარმოების საშუალებებს — 49—52 პროცენტით და იმ დარგების პროდუქცია, რომლებიც უშვებენ მოხმარების საგნებს — 43-46 პროცენტით.

1966-1970 წლებში სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების საშუალო-წლიური მოცულობა გაიზარდება 25 პროცენტით წინა ხუთწლიში ამ პროდუქციის წარმოების საშუალო წლიურ მოცულობასთან შედარებით.

ახალ ხუთწლიში სხიანია, კომუნალური და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო მშენებლობისთვის გათვალისწინებულია დაახლოებით 75 მილიარდი მანეთი.

1966-1970 წლებში მუშების და მოსამსახურეების ხელფასი გაიზარდება საშუალოდ სულ ცოტა 20 პროცენტით, ხოლო კომლენუნთა ფულადი და ნატურალური შემოსავალი საზოგადოებრივი მეურნეობიდან საშუალოდ 85-90 პროცენტით. ამით უზრუნველყოფილი იქნება კომლენუნთა შრომის ანაზღაურების დონის დაახლოება მუშების და მოსამსახურეების შრომის ანაზღაურების დონესთან.

საბარტველოს სახვოთა სოციალისტური რესპუბლიკისათვის ბატონალისწინებულნი:

ელექტროენერჯეტიკის, მანქანათმშენებლობისა და ქიმიური მრეწველობის უპირატესი განვითარება, აგრეთვე კვებისა და მსხვილი მრეწველობის შემდგომი ზრდა;

სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მოცულობის გაიზარდება დაახლოებით 1,6-ჯერ, ელექტროენერჯიკის გამოშვების — 1,9-ჯერ, სატვირთო ავტომობილების წარმოებისა 2-ჯერ, მინერალური სასუქებისა — 2,2-ჯერ, აბრეშუმის ქსოვილებისა — 1,4-ჯერ, ტრიაკატის ნაწარმისა — 1,6-1,7-ჯერ, საღვინე მასალისა — 1,6-ჯერ, ხილ-ბოსტნეულის კონსერვებისა — 2,6-ჯერ;

ენულის, ვარცობის და ნამახვანის მიდროელექტროსადგურების პირველი რაგების ამოქმედება, თბილისის საბელმოწიო რაიონული ელექტროსადგურის სიმძლავრის 960 ათას კილოვატამდე გაიზარდება, ტუბოულსა და ტვარტრული ქვანახშირის შახტების მშენებლობის, რუსთავის აზოტის სასუქების ქარხნის მეორე რაგის მშენებლობის დამთავრება, მაღელულის ხიდელმამამადიდრებელი კომბინატის, მწართველი მათემატიკური მანქანების ქარხნის, 2 სატრიაკატო ფაბრიკის და ჩაის ფოთლის პირველი გადამამუშავების 9 ფაბრიკის აშენება.

უზრუნველყოფილი იქნება ჩაის, ურჩქნის, ციტრუსოვანი კულტურების, თამბაქოს წარმოების შემდგომი ზრდა უზოარტესად მოსავლიანობის გაიზარდება გზით, სავსებლოტაციო და გაიკემა 60 ათასი ჰექტარი სარწყავი მიწები. მოიწყობა სამლორავიო საშუაოები კოლხიდის დახლოებით 50 ათას ჰექტარ ფართობზე.

გათვალისწინებულია კურორტების შემდგომი განვითარება და მათთვის სასურსათო ბაზის შექმნა.

კიდიან კიდეშვილი,
კიდიან კიდეშვილი,
გაბაფხულს რამაში სამოსი ჰხამს.
კიდიან კიდეშვილი,
კიდიან კიდეშვილი
გაისმის ედების მქუხარე ხმა:

— სადამი გაბაფხულს,
სადამი სიხარულს,
და ქაღურ იმედებს სადამი კვდავ.
დედები მოვითხოვთ,
დედები მოვითხოვთ;
ძირს ომი, ატომი და კაცთა კვდა!

ჩვენ გვირდა პენეტრის
უშფოთველ სრბოლაში
ისმოვეს ბავშვების ძვირფასი ხმა.
ჩვენ გვირდა მინდერები,
თავთუხის შრიადი,
მშვიდობის სიმღერა, თესვა და ხენა!

ჩვენ გვირდა. ჩვენ შევძებდით.
ჩვენ ჩვენსას გავიცნათ.
სამყაროს შემოგვხვევთ
ფეღურად მკვდავს.
მშვიდობის გაბაფხულს სადამი, სადამი!
ძირს ომი, ატომი და კაცთა კვდა!

10.059

ნლეგი თგილიწე უიქრბი

თავის საყვარელი თბილისისათვის მან გააკეთა ძალიან ბევრი, — 40 წელი მოხმარა ქალაქს, რომელსაც ვთავყანბა. ეს გაბლავთ თამარ ლევია — ამგამად თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატი. ხანგრძლივი და ნაყოფიერი საზოგადოებრივი მუშაობისათვის, დაბადების სამო წელთან დაკავშირებით პერსონალური პენსიონერი თამარ შერბაკის ასული ლევია წელს დაჯილდოვდა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელით.

მისი ძალიან შორი გზით მოვიდა დღემდე ამ გზაზე ბევრი ნახა და ბევრი ისწავლა. აი, რას ამბობენ ამ გზაზე გატარებული წლები:

1924 წელი. მთვინებე გიმნაზიელი აწყობის ლიტერატურულ საღამოებს, მის ლექსებს და მოხატობებს ბეჭდეს ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“.

1925 წელს თამარი თბილისის ინვალიდთა სახლში მუშაობს კულტურ-საჯად ამწველის წერა-კითხვას დაგრძობილებს, დასკავს სეპარბი თეატრში, აღამაზებს მათ ცხოვრებას.

1926 წელს თამარი პროფესიულ კავშირებშია. აქ დაიწყო მან ბრძოლა მუშათა უფლებების დასაცავად, ძველი გადმონათების აღმოსაფხვრელად.

1927 წელს თამარი ღიასბლისია. მისი იდებე, მ-სია დიდი ენოუზიან-მი გაიზიარა შეუღლემ და მეგობარმა. შლევა ლევია ასე ეუბნება თამარს: „შენ შეგიძლია მინ არ დავდე, შეგიძლია აკეთო ის, რასი მოწოდებას გატყა“.

ერთ დღეს თამარი მიდის და ისმენს საქალაქო საბჭოს დეპუტატის მუშაობის ანგარიშს. დარბაზში ბევრია მსავითი ღიასბლისი. ისინიც იმშენენ — სად არის წუალი? — სად არის პლექტრინი? — სად არის წყარბი, მომასხურება? — კითხულობს თამარი ტრიბუნე-დან. მისი ცხელი დღება დარბაზს. დარბაზი გუზუნებს, ფხვხე დგბიან. — ეს ივარებს დეპუტატად, — იძიხიან ადგილებიდან, — ეს ვამოვად-გება.

ღიასბლითი ხალხს აირჩია თავის დეპუტატად. ეს იყო მოლიუდელი, ეს იყო მაღიან დაპირებულბი თამარისათვის. ადგლია კირბატა, ნაკლოვანების დაზება, მაგრამ ძწელია იმუშაო უნა-ლოდ. ძწელია იყო ხალხის კარგი მსახური არა და თამარი სულ ახალ-გაზრდას, ეს იყო 1934 წელი.

მამინე საქალაქო საბჭოში მოვიდა თავისი ახალგაზრდობით, დიდი ცეცხლით და შრომის დიდი სურვილით. მას ცველაფერი ეშტებოდა თავი-სი: ჯან-ლინე, რწწწა, ეწრგია, ოცნებები, აღმადრენი...

ის დღეთა და ბავშვთა ჯანდაცვის სექციას განავბდა. ერთ საღამოს დღება-მეუღლებით ავიყო ქალაქის საბჭოს შრომა. 50 მრავალწელიანი დე-დის ნაკვალ თამარის ენოუზიანშიმა 70 დედა მეყრბია. ბავშვები მათთვის მოწყობილ ოთახებში წაოყვანეს საგანებოდ მოწვეულმა აღმზრდელბმა. სულ პატარებს სათამაშოებმა მოსტაცეს თვალი. თუორად გაქაოთებულ ლოდიანებში დღებმა ჩვილები ჩააწვირეს და ადგლები დაიკავეს დარბაზ-ში. აქ მათ იგრბნეს, როგორ იცავდა საბჭოთა ბელისუფლებმა მათ უფლებ-ბებს, რა დახმარება გეუფინდათ, როგორ უნდა აღუსარბადო მრავალწელიანი ოუბანს წვერბი, როგორ დაეცვათ სისუფთავე, როგორ მიეცია ბავშვებში-სათვის განათლება, როგორ გაეწიათ პირველი საექიმო დახმარება...

70 დედამ სბვა სამოვდათს განადო, რომ მათი და მათი შვილების მდგომარბობაზე ფიქრობენ ადამიანები, რომ არის მთსავითი ოუბანი ქალი, ღიასბლისი თამარ ლევია და მათ ინტერესებს იცავს.

1937 წელს თამარ ლევია თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის ინსტრუქტორია და თბილისის საბჭოს სადეპუტატო ჯგუფის თავმჯდომარე. მამინე დიადე თამარის წინადადებით წყლის დასალევი მადრენებე ქუბრბში, მამინე გაფართოვდა მუხრანის ქუბა, მამინე მოიპრეცადა ლენინის ქუ-რისპირა კლდე, მამინე... ქალაქის ქუბრბმა, ქალაქის შერბებმა, ქალაქის ადამიანებმა იციან, რა ვაკვდა მამინე.

1942 წელია. თამარი, როგორც ძველი მუშაობი, მისკავთ გავთუ „ზარია ვოტოსას“ რედაქციამ და ნინავენ ლიტერუმაკად მშრომელთა წერილების ვანყოფილებით. ქალაქი იცისბის მას, როგორც მასობრივი მუშაობის ოსტატს, მუდამ ახლის მათებულბი.

რესპიკული პრისაკეტებზე თამარი ხედავს ცნობილ მსახობს და კანალოვს. იმავბა აზრი — მოაწყოს თბილისში მყოფი მსახობების ე კანალოვის, ო. კინებრ-ჩერფას, შ. თარსაბოვის, შ. კლოშოვის, ე. რიფოვის, ე. მასალტო-ნოვას და სხვების შექედრა გუზუთის მეთოდებულბთან, აქტივიან, ქალაქის ინტელექციისათან.

საღამო ვამოვად გრანდიოზული. მასზე დიდბანი ლაბარაკობდნენ თბი-ლისებლები.

შენც აქ მოგიყვანს

ცნობილი მასპიობები აღფრთოვანებულნი იყვნენ შეხვედრით. შეხვედრის მონაწილეებმა ერთმანეთს უამბეს, რას ქნობან, რას აცხოებენ ომის ამ მძიმე დღეებში სამშობლოსათვის, რით ეზამარებიან ფრინტს, მერე აქ, ერთმანეთთან საუბარში უფრო განმტკიცდა მხარდაჭერის დიდი იმედი, ჩვენი გამარჯვების რწმენა.

თამარ ლევანის მშრომელთა წერილებით, საჩივრებით, სიგნალებით გატყინი ჩანთა მუხლებზე უღვეს და ცოცხ, გაყინული მატარებელი მიაჭრობებს დასავლეთისკენ, აღმოსავლეთისკენ, სამხრეთისკენ. ეს იყო მძიმე წლები, ძალიან მძიმე. ადამიანების მივლი და-ღღინე, ფიჭვი მიმართული იყო მტრის განადგურებისაკენ. ნაღობი რბროდა დრო შინდარჩენილებზე საფიქრლად. ადამიანები მოიხმოვდნენ თავიანთი უფლებების დაცვის. და თამარი იყვლევდა საქმეებს, ეტებდა ადამიანვეებს, აფრთხილებდა.

1945 წლიდან თამარ ლევანა მშრომელთა წერილების განყოფილების გამგეა.

კიდევ კარგი, მას ქაინდა ბევრი რამ, გამოყოფილი წინა წლებიდან, შეძენილი შრომის გრძელ გზაზე — ძიების სურვილი, კუბანსურობა, ბრძოლის უნარი, შინაგანი ცესხლი, ადამიანის სიყვარული!

თამარი თავისი რაიონის აღმასკომის მუშაობაზე მოწაწილობას, ატარებს ღონისძიებებს, არასოდეს არ გამოუცდება მის ცხოვრებას, ბევრი რამ გააკეთა მისი კეთილშეწყობისათვის, მისი ცხოვრებისათვის. ის ეტებს მიწვევებს რაიონული საბჭოს დეპუტატია.

1949 წელს თბილისში აღაპარადნენ 1 მათის რაიონის თათრობაზე აღმასკომში შეიქმნა „დეპუტატის ოთახი“, რომელიც დეპუტატის და ამომრჩეველის დახმარებას, ამომრჩეველის ინტერესების დაცვას უწყობს ხელს. ეს ინიციატივა ამ რაიონის აღმასკომის ინტერსუტორის თამარ ლევანასგან მოდის. თამარი ხვდება ადამიანებს, ეზმარება საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაში, საწარმო-დამუშევრებლებთან აყალიბებს თვითიმეღვე წრეებს, ზრუნავს საწარმოების, საცხოვრებელი სახლების უზრუნველ, ქაქების სოსუფთავისათვის, რაიონის გამწვანებისათვის, ქალაქის გაღამაზებისათვის.

განვლო წლებმა. იფიქრებს, რომ დაიღალა თამარი, როცა ავადმყოფობის გამო გაეძა დაქვსათუ.

მჯდამ შინ მინც არ დაუდგა გული, რადგან ორჯერ აირჩინა საქალაქო საბჭოს დეპუტატად.

თამარმა იცის, თუ დეპუტატმა არ გაამართლა ნდობა, ის შეიძლება უკან გაიწვიონ. დეპუტატს ირჩევენ არა მარტო იმიტომ, რომ აფასებენ, არამედ იმიტომ, რომ ხალხს სჭირდება და ხალხს უნდა ეზმასუროს.

ერთია, შორიდან უყურო, როგორ წყვდება საქმეები. მეორეა, თვით მიიღო მონაწილეობა მათ გადაწყვეტაში, შენი იღვა აქციო სინამდვილედ და შეეცალო ხალხის ცხოვრებას. იმიტომ საჭიროა დიდი სიფრთხილე, დამოქრება, გულსიყური, მონდომება.

თბილისის საქალაქო საბჭოს მუდმივ კულტსადამანაოლებლო კომისიის, რომლის თავმჯდომარის მოადგილეა თამარ ლევანა, აფიქრებდა თბილისის ახალდასახლებულ მსოფებში მოსახლობის კულტურულ-სადამანაოლებლო მომსახურების არადაამაყყოფილებელი მდგომარეობა. დეპუტატებმა შეისწავლეს ეს საკითხი. ამას მოჰყვა თვალსაჩინო შედეგები: მოგარდა განათების საკითხი, ვაფართოვდა საგატრო ქსელი, დაიდგა ურუნღე-გაზეთების რიხურები, საფოსტო ყუთები, ტელეფონის დამატებითი აგებობალები. ახლო მომავალში საბურთალოს და დიღომის მსოფების მოსახლეობა მიიღებს კინო-თეატრის ახალ შენობას, გაიხსნება ბიბლიოთეკა.

თამარის აზრით კიდევ ბევრი უნდა გაკეთდეს თბილისის და თბილისელებსათვის, რომ იყოს სანიშნო სისუფთავე ქუჩებში, ღამაში შუქრკლამები, საგაზეთო ჩარჩოები, საქირაონი კაბები ქორწინების სახლში...

ყოველ დღეს ახალი საზრუნავი მოაქვს.

თამარი ყოველთვის ცხოვრობდა ამ საზრუნავით. აყენებდა და იცვლდა ხალხის მოთხოვნებს, გაქაინდა საკითხები სხდომებზე, აყენებდა გადაწყვეტილებებს ხალხს და ამორაყოლებდა ამ გადაწყვეტილებებს.

ასეა ახლაც.

მას უფლება არა აქვს წლებს გაატაროს ახალგაზრდობა, ენერჯია, ხალხისი. წლები აძლევს მას გამოცდილებას.

ის აყვება წლებს თავისი ცხოვრებით. მას არ ენანება წლები თბილისისათვის.

თუ ემ დიმილი არ მაიწიწვდება, — ჩემი აქ მოსვლაც შენი ბრალთა. უყაბრის ვრისკენ თაღლები სწვდება და. მე გმონია, ისიც ქალბა...

შენზე ოცნებას თავი მივეცი. ტუე რალაც უცხო ზღაპარს მომიყუა... უცებ აჩქაროდა გული იმედით: რომ გვაზაფხული შენც აქ მოგიყვანას.

სიმღერის სიყვარული

იქნებ წაიღო ტრაფალის ვაში, გადამიღოდა ფერი და ეცხი. იქნებ სხვამ მოსტრა ჩემი ლტრწამი და სალაზრული აყვანა შვენი.

იქნებ დაეცა ოცნების მები, გადამიხანძრა სულში ბღლები, იქნებ უკუსთო ვაფოყვავ ფები და პოეზია ეფოთხმებები...

არა სიმღერის უყვავ სიყვარულს ასე უბრალოდ ვერ მოვეცხვები, კვლავ მზის ნათელზე გამოუსხლელი — მებეზინებია ევლმო ლექსები.

ქიქტი

მოველ და ახლა არა მიზნას რა, ვნახეთ და თითქოს ვაგჩნდი ხელახლა. მიტომ ვიყავი ოლბათ შოშორა, მე თქვენი თავი რომ არ მენახა...

გოხოვო, ნუ ღამძრახავი, თუ ვნახეთ გვიან, გადამიზხვედი თავე, არწიო. ო, მე განვიღო რალაცა დიღღს, შინდა ვინმესთვის თავი ვაგწირო...

გოთხროზა

მატყარი დ. ზარაფიშვილი

შუა სოფელში, ზღის პირას, კოლმურწერობის სამეფლო იდგა. იქაურბა რაინების და თუნქის ნაყუქბით იყო მოფენილი. კურდიან გადმოირილი ნაყარა და ნახორიე ზლომად ეყარა სამეფლოში. მუდღელადა თავის საქმეში განთქმული ციკა მუზაობდა, სახელად ჭიტა ერტვა, მაგრამ მისი ნათლობის სახელი ხალხს დიდი ხანია დავიწყებოდა და უბრალოდ „მუდღელს“ ეძახდნენ. „მუდღელო, გამარჯობა“, „მუდღელო, ბარი მოიტანე, ვითი გადმომიწიკეთო“. ხალხი გამოუღვევლად დაიარტებოდა მუდღელოში, მოქიანდათ ხარები, თიხები და ძველინძველი ღუმელები შესაკეთებლად. დილიდან საღამომდე არ წყდებოდა რაინების კაჟური და ქურის ქურტუნი. ხანდახან მუდღელის თიხებეტ-თხუბებტი წლის ქალიშვილიც შემოიბრუნება ხოლმე. თამარი ერტვა, ხორი, წაბლისფერი თიხები და ჟურ იამო ბავშვური, შავი ლანაში თვალები ქიქინდა. ჩუხად სიბარტებოდა ქურტანის, დღდის დანა-ბარებ მოკვანა ტეტობა მამას და საჩქაროდ გარხოდა უკანეთ. რაც თამარის დაქალბნა დეიტყო, მამამ აუკრებდა სამეფლოში შესულა და ხალხიან დიხბანს ეარტებდა.

მაგრამ ერთ დღეს თამარი ქურსთან კარგა ხანს შეერტდა, რადგან ვილაც ახმახი ცაცი შემოვიდა, რომელსაც თამარიზე ოდნე უფროსი ბიჭი მოსყვა. ცაცი შიე კარტზე გაიხიზნა და თამარი ევლარ მოხატება გარეთ გასვლა. ახმახმა, კარტები-დანეთ დაუწყო ლაპარაკი მუდღელს.

— აი, ბიჭო! მოვიყვანე. შინდა მოგაბარო, იმუ შეავებს და ხელობასაც იწავლის.

მუდღელმა ბიჭს ახედ-დახედა, თავიდან ფტებ-ხანელ შეათვალღერა.

— არა გიმაჯე რა, ღონიერი ბიჭი ჩანხარ. თუ ბეჭითი გამოგეძღ, ორ წელიწადში ჩინებულ მუდღელი დადებინა? რა ბჭიან?

— თედო, — უთხრა ბიჭმა და მუდღელს თვალებში მიანერტა. როცა ოსტატმა ლაპარაკი და-მაიარა, ბიჭმა ახლა ქურსთან ატყუულ მუდღელის ქალიშვილს შეხედა. თამარის გრძელ, მკერდზე გადმოედებულ წაბლისფერ ნაწყავს ბოლომდე ჩაყაუთა თვალნი.

ამის მუდღედ თედო ყოველდღე მოდიოდა სამ-ტელოში, ქურას ახურებდა და გრძელულ უროს ეატყვამიდა. მუდღელი ხანდახან თრდის სახლშიც ეატყვანებოდა ხოლმე რაიმე საქმეზე. ბიჭი ოსტატის ოჯახს მალე დაუახლოვდა. ყველას თამარად

ვლახაპარტებოდა. თამარის კი, ფრ იქნა, ვერ მიე-ცა. მასთან ხმის ამოღებაც უჭირდა. ინებოდა, საოქმელ სიტყვას თავს ვერ აბამდა. ერთხელ თამარი რაღაც საქმეზე სამეფლოში შევიდა. ბიჭმა, ცივი რაინის ნაცვლად, ცხელს მოკიდა ხელი და ცერა და საწვეწველი თითი დაეჭვა. თამარის შე-ცუდა, მუღეში ჩაქიდა ხელი და სირბილით წაი-ცვანა შინისკენ.

შენ საიღენის ქაშში მუსუწურის ზეთი ჩა-ახმა, შიე თედლის სანთელიც გაუარა, წამოადუ-და, თედის თითებზე წაუსტა და სუფთა შიტღლის ნახვეთი შეუხვია.

- თედო, არ დაგიაიამა?
- როგორ არა, აღარ მეწყის.
- უუბარია ეს მალაში, მალე მოიგირტება.

ბიჭმა არაფერი უთხრა, შიოლედ გაუენია. თამარი თვალ ევლარ მოაზორა. რამდენი ხანია იყნობდა და თითქოს ახლა პირველად დიანახა, რომ მის ძალიან ღამაში თვალები და თეთრი, ჟანსა-ლი კბილები ქიქინდა. რამდენჯერმე წაუსტა თით-თებზე მალაში და შეუხვია. როცა შიოლედ მოერ-ტინა, გაუთამადა და ხუშრობით უთხრა:

- რას იტყვი, თედო, ხომ გარტი ექიმი ვარ!
- კარგი, ძალიან კარგი... ტატლი ხელი გქონია... ამ ლაპარაკში თედომ ქურტულად შეტელო ხელი ქალის ხელს. დიანახა და აცოცა. მერე გა-უენია და სირბილით წაივდა სამეფლოსკენ, თითქოს რაღაც დაამავა და ვინმე დაედევნათ.

თამარისთვის მულოდენელი იყო ასეთი რამ. დიხბანს ისგანდა ხელს ნაკოეს ადგილზე. კარგ-ულად ატეო-იქით ადევნის თვალებს, ვინმემ ხომ არ დაევიწყათ... მაგრამ არავინ ჩინებდა.

გადიოდა ღამაში, ხალისიანი დღეები. ხან თამარი მიდიოდა სამეფლოში, ხან კი თედო მომარტებდა ხოლმე მასთან. მაგრამ, ერთხელ თედო სამეფლოში აღარ დახვდა გუგოს. არც მორეე დღეს მოსულა თედო, არც შესამდე დღეს. ჟარში წიუგანათ... თამარი მოიწყინა, დალოდა.

— იქ რამეუ კარგს გაციონბს, იმას შევიყვარებს, მე კი... — მაგრამ აი, დილხადრთან ქიშ-კართან ვილაც შეერტდა.

— თამარი! — დიანახა აბაღალა, როგორა ფოს-ტატორილი და შავი ტყავის ჩანთიდან კონვეტტი ამოიარტო.

— წერილია შენზე, წერილი. ზედ აწერია „სა-კეთარი გულში“.

ფოსტოლომამა წერილი თამარის გადასცა. რა-

ღაცას მიხვედრილმა, ცალი თვალი მოჭტუა და ემუჯურად ჩაიციხა. წერილს თედო უხვანებოდა.

თამარმ წერილი უბეში ჩაიღო და ბოსტინსკენ გაიქცა. ღობსთან თხილის ბუჩქებში იდგა. შიე ჩაიხალა, რომ არავის დაუნახა და წერილს ეთხედა დაუწყო. ბარათი მატარა ფურცელ-ზე კიბეული მუღითი იყო დაწერილი. რამდენჯერ-მე წაიციხა თამარი. მერე ისევ უბეში ჩაიღო. „შენი ნახვა მინდა, ყველაზე მეტად შენ მასენ-დებიო“, — დახმულად ჩაიურტულა თამარმ და გაიქცა, რომ წერილი სადმე შეენახა.

კვირა დღეს, მუდღელმა სილითვე მოიარა დაბა-ში გამართული ბაზარი. შინ მალე დაბრუნდა და-სიცხელი სახე რეზე დაიანახ, გაგრძელდა. მერე ხისქვეშ მატყლის რიგით გათვულ თამარსთან შე-ვიდა. ყოველთვის მოლოდულ მუდღელს ახლა სახე გახადებოდა. ბრტყელსა და მატყლოდ ტურტებზე იღვამილი ღონილდ დასამაშებდა.

— ექ, შემოღვამო! მოდი... მალე აგრილებდა, — ხტუნუო მოიციტა მუდღელმა მუგანეთ. — თამარი ყურადღებამ არ მიქიცია მამას. ქანსენ-რის ქაშში თითისტარს ამბოხებდა. მალდა ატანილ ფითლას თვალს აყვებოდა.

- შემოღვამო დადგა, შელო; ქორწილების დროა — კიდევ გამოულაპარაკა მუდღელი შეილს.
- სხვა დროს არ შეიძლება, მამი, ქორწილო?
- ვისთვის როგორა სიხობს. მე კი ვადამყვან-ტლი ნაკეს ამ შემოღვამაზე გადავიხადო. იგი, ის საჭიროა მომუ?

თამარმ ხურობად ჩათვალა მამის ნათქვამი და ქიობა:

- ვინ არის, მამი, ვინ?
- კი, თუ უშვავო, როგორ ჩქარობ, რომ გაი-გო. ახლავე გეტყვი. რამე დავიხალა! მე შენ გე-ტყვი, ურიგო ბიჭია. უსუწანანი ვიოს იქნებ?
- ვინმე? მერე? — რაკი მიხვდა, რომ მამა სულაც არ ხუშრობდა, ჟამი და თითისტარი იქვე მიავლდა და შიშამბდარი თვალებით მიამტარდა მუდღელს.
- მერე რა და, იმზე უნდა ვატაოხო, იმას მოსწონიარა. შენ რაღაზე უნდა თქვა უარი? ღამა-ში ბიჭია. პური ვეგირ აქვს და იფინა. მერე რა ტინდა?

- კარგია, მაგრამ მე იმას არ გავცევი. მამა-ტრილის ხმაზე ჩაიბურტყუნა თამარი.
- იმას არ გავცევი, მარ — ვინისფერი, გუ-და თვალები მოჭტუა მუდღელმა და შეილოს პა-სუსხს დაუწყო ლოდინი თამარი მხედ იყო გოჭვა?

„თედოს უნდა დაგუცადო, ის მიყვარსო!“, მაგრამ ვერ გახვდა

— გათხოვება არ მინდა. უნდა ვისწავლო... — წარმოთქვა თამრომ და მამას შეხედა მოღუშულ სახეზე, რას იტყვისო.

— რაც ისწავლებ, მშვენივრად გავაყოფა. ახლა ქმარსა და შვილებს მოუარე. შე უკვე დაბებრები. დღეს თუ ხვალ გადაგებურდები და მოგადგები; პატრონს უნდა ჩაგაბარო, პატრონს!

მეღველი მავარი და ძნელად გასატყობი კაცი იყო. რასაც აირჩებდა, კიდევაც შეასრულებდა ხოლმე. თამრომ ვერც ტირილით და ვერც ხეყნით ვერ მოახლო მამის გული და ბოლოს ბედს დაემორჩილა.

თამრო დედა გახდა. ერთგულად მართავდა ოჯახს. ზრდიდა და უვლიდა თავის პატარა ბუნებურ ხიჭვს, რომელსაც თედო დაიარაჟა სახელად. თედო კი აღარ გამოჩენილა სოფელში. ამბობდნენ: ოშიწი წაიყვანეს და დაიღუპა. მაგრამ თედო მაინც ვერ დაივიწყა თამრომ. მისი წიგნილი მღვინით დაწერილი პატარა ბარათი ძვირფასი განძითი ქონდა შენახული ზანდღუსში.

„დახიცი!“ — ეუბნებოდა ვიღაც.

თამრო წერილს დასახედად ვერ იმეტებდა.

„შეინახე!“ — ჩასძახოდა ყურმილი მეორე.

თამრო „მეორეს“ უფრო უკრებდა. მაგრამ შენახვისაც ეწინააღმდეგებოდა. დედამთილი, მასული, შუბლი. ვინმეს რომ ენახა იმათ საყვედურებს ვეღარ გადაუტყობოდა. გადაუწყვიტა ისეთ ადგილას დაემალა, რომ არავის თვალში არ მოხვედროდა, მაგრამ ასეთი ადგილი ვერსად გამოძებნა. ხან ეს იფიქრა, ხან ისა და ბოლოს ქმარს ნაყიდ ბავყრდის საგარძელს გაუშვებდა თვალში.

„ხომ შეიძლება ამ საგარძელში დავმალო?“

„რატომაც არა?“ — უპასუხა თავის შევითხვას და საქმეს შეუღდა.

საყურავი მანქანის საშვით რამდენიმე პაწია ზრანზე მოხსნა, რომლითაც ბავყრდი იყო დამარტყვნილი საგარძელზე. წერილი ზღვის ხმელ ბაღახებში ჩაეკუნა. მერე კი ისევ თავის ადგილზე დაამატრა ბავყრდი.

დიდი ხანი გავიდა...

ქმარმა მუშაობას თავი გაანება და სახლში ფუფუნებადა, პატარა-პატარა საქმეებით ერთობოდა. საგარძელი? საგარძელიც დამკვლავა. ნაბიჯებზე ძლივსა დატყუობდა, რომ ოდესღაც წაეგანე ფერისა იყო. ჩაღრმავებულიყო და გაეცევილი ხავერდიდან აკა-იქ ზღვის ხმელ ბაღახებს ამოეყო თავი. ერთხელ ფერცი მოსტყუებდა და მოვლად გადასადგები გახდა.

— მოიტა, დედაცაყო, ფეხს გაეკეცებ საგარძელს. მაგ ბაღახებსაც მოგაშორებ, ზედ ფიცრებს დაეკავრება და სხამად მაინც იგარებებს, — უთხრა ერთხელ თამროს ქმარმა და საგარძელს კიკრიკით დაუწყო.

ჯერ გახეყვნილი ბავყრდი გადააძრო. მერე ბაღახებს დაუწყო მოვლა.

უხვად თამროს წერილი გაახსენდა. შევინდა ქმარმა არა ნახოს, შევინებულე მივიარა და საგარძელს. ღელავს დაუწყო ხაზმატყუბი. მადგენელ ბაღახს, მაგრამ წერილი მაინც ქმარს მოხვდა ხელ-

ში. დახვდა, გადააბრუნა, ისევ გადმოაბრუნა და უნათვლად ვერც ერთი სიტყვაც ვერ ამოვიკითხა.

— სთავალე გამოშობა, დედაცაყო, რაღაც ქალღელდა, ერთი წაეკითხო!

თამრომ ყურმილი მოიყარა. ვითომ ვერც კი გაიგო ქმარის ნათქვამი. ქმარმა ერთხელ კიდევ დაუბრა ქალღელს და უნათვლად ბაღახებთან მიავლია.

კოტანის მემდგე თამრომ იკარებდა დასუფუნებას. ბაღახები გადაყარა. წერილი კი ჩუმად უხევი შეინახა. საღამოს, როცა ქმარი სოფელში გაი-

და, თამრომ წერილი ისევ ამოიღო და კითხვა დაუწყო. ქალღელე გახურებულიყო, ნაკვეთი გაყვითლიყო. ასობით ძლივსა და ეტყუობდა, მაგრამ თამროს არ გასანუგეზებია წაეკითხა. წაეკითხა, დაკვეცა და დიმილით დახვდა.

მტკრდებოდათ ჩაეკრულეს მის თვალწინ თედოსთან გატარებულმა დღეებმა. კიდევ დახვდა ქმარსა და თავის ძველ ზანდღუსში, დაეკვიცი ცრისამღლის ქვეშ ფრთხილად შეაღწერა. ვერც ახლა გაიმეტა დასახედად და გადასადგებად.

ჩივი-ჩივიდან მარტინის

თანამედროვე ფრანგი მწერალი კალო, კომუნისტი მარტინა მონო ერთ-ერთი იმ ავტორთაგანია, რომლებიც საშუალო ასპარეზზე მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ გამოვიდნენ.

საბჭოთა მკითხველმა მისი შემოქმედება უკანასკნელ წლებში გამოცემული სამი წიგნი გაიცნო. ესენია: „დედოფლის ვისკი“ (1958 წ.), „ღრუბელი“ (1958 წ.), „ნორმანდია-ნემანი“ (1962 წ.).

ყველა ამ წიგნს ერთი თემა აერთიანებს: მისი გმირები, ე. წ. მაღალი საზოგადოებიდან გამოსული ადამიანები, ხმას იმაღლებენ საყოფარო, არისტოკრატული წრის წინააღმდეგ და ავტორის სიმპათიებიც მთლიანად სოციალური უკუღმართობით ჩაგრულ ადამიანთა მხარეზეა.

ჩემი ავტორმანქანა წყნარად მისრიალებდა მთავარი განათუბულ გზაზე დალილი ვიყავი, მეჩინებოდა. ის იყო, რივიერ-რევიმ ავადმყოფი გაესი-ჯე და შინ გზრუნებოდი. ის საბარლო უიშედი მდღოზარეთიანი იყო — კიბო ქიანდა. რივიერ-რევი ტუბუიანი, ტაობიანი ადგილია. ლთისაგან გან-წიოული უნდა იყო, იქ რომ იმყოფორ. ჩემი პაციენტიც ლთისაგან იყო განწიოული.

არ ვიცი, რატომ გამახსენდა თოვლი. ის ხომ არასოდეს მინასავს, მხო-ლოდ სურათებში, ფილმებში და სახალალო მისალყო ხარათებზე თუ მო-მიტარეს თვალი. სინამდვილეში, ისიც კი არ ვიცი, რანაირია. მთვარის სი-ნაოთის სის ფოთლები და მდელი ზრთიანად გადაეთოფრინა და, რატომ-ღაც, ჩრდილოეთის ზამთრის პეიზაჟი წარმოვიდგინე. საშრეთი არასოდეს დაბტოვებია, ამტობაც მეჩინებდა წარმოვიდგინო, რომ ციდან შეიძლება სხვა რამეც წამოიფიქსე გარდა წვიმიას, რომლის მძიმე, მსხვილი წვეთი მი-წაზე ისეთი ხზავრით ეცემა, რომ სილის გარტყმას გაგონებს. ის ნრეუვის მიმწოდელად ნელა, ნელა მოდის, ან ტეფეზიებით ქეხს და მიწაზე ტუფივით სცდება. შერდდე მიწის ბოლო ადის და ბლახსაც საუკეთო სუნე ეძლევა. ნე-ტაე თოვლს თუ აქვს სუნე?

ჩემი ძველი შვეროლე, ახალნაყიადივით, მსუბუქად მისრიალებდა გზაზე. შინ შუალამზე ადრე ვერ მივალწვე. დავოლის წინ მსუბუქი ვისკი, უკა-ნასკნელი სიგარეტი, მერე კი ძილი.

უკაც, ფარების უკაზე, შუა გზაზე მდგომი გოგონა გამოჩნდა. გზის მოა-ჯირის დახატებული მანქანაც იქვე იდგა. გოგონა ხელებს იქნენდა და თან რაღაცს ყვიროდა. ჯერ გზის გაგრძელება ვიფიქრე, მინდოდა რაც შეიძ-ლებოდა ჩქარა მივსულიყავი შინ, დავოლილიყავი, დაბეჭუტა თვალები და ლევისათვის მეთხოვა, ტელეფონს აღარ დაერგა. მაგრამ ხომ არ შემეძლო ქუბაში მდგომი გაქურტისა!

მანქანა გაეაჩრე.

მაინცე მოიბრინა და კარებს ჩამოეფიქრა. ჩრდილი მფარავდა. ბუნდოვ-ნად თუ გაჩრტევიდა ჩემ სახეს. მე კი მის ყოველ ნაკვთს შესან-ნინავად ვხე-დავდი. პატარა, გრძელი სახე ქიანდა, ტკეპიანი თვალები და პიჭივით მკვირცხლი მიხვარა-მიხვარა. თერამეტი წლის თუ იქნებოდა. ცისფერი, სამე-ზო შარვალი და ძალზე გრძელი ქურთუვი ეცვა. თმა მოკლედ შეგტრეპილი ქიანდა, ხოლო ივინ-არისა და იმავდ დროს ეწმავურცი და მოგრძალებული. მიხვდი, ზოგადად ეწიოდა კიდეც, მაგრამ ცდილობდა არ შეეშინევიდებინა. სამხრეთული მთავარი განათუბული, ისე კარგი რამ იყო, რომ ჩემს თავს უნებლიეთ შევეკითხე, ნეტავი რა ფერის თვალები აქვს-მეთქი.

— სულეური ამბავი დამეზარა... — თქვა მან.

ხმაც ლამაზი ქიანდა.

— ეს სადავლი მანქანა აღარ იძვრის, — აღმფთვებით მანიშნა გზის პირის მდგომ ბოუტე.

გამეცინა.

— იქნებ ბუნზინი გამოვილია?

განაწყენებული სახით დადმოხმედა:

— სულელი ხომ არ გგონივრია?

ისეც გაეცინა და მანქანიდან გაემოკვდი.

— ასეთი ამბავი გამოცდილესაც ვმართებთ ხოლმე.

უკაც მასაც გაცივია.

— იცი, მართალია. მამარქმსაც კი ასე მოვივია.

უკვე მანქანის ძრავს ვთავალიტრებდი.

— მე ელი მჭეია, — თქვა მან, — თუ მორგანი. პროფესორი მორ-განი მამარქმა.

პროფესორ მორგანზე ბევრი რამ გამოვირბა. მას ბოული ამერცა იყ-ნობდა. ამზობდნენ, ერთ მწვენიერ დღეს ნობელის პრემიას მიანიჭებნენ. კიბოთი დაავადებაში მან თუ რაიმე საკითხი არ იყოდა, ეს იმას ნიშნავდა, რომ, საერთოდ, არავინ არაფერი იყოდა.

— ო, — ვუტყვი თავადუბლად, — ბუდი კეპინო, ის მართლაც შე-სანიშნავი ადამიანია. — და რადგან უკვე გამეცნო, ჩემი მხრივაც დავე-მატე:

— ჯონ ფარლეს მემბიანი. პროფესიით ექიმი ვარ.

სისარულისაგან წამოიყვირა. ჩემმა პროფესიამ საბოლოოდ დაამწვიდა. თუკი აქმედე უკნობი შოფერი ამინებდა, ახლა პატრესაცეც პირიფენება მიმილი.

— რით არის ავად თოფიორა? — შეითხა მან.

— თოფიორა.

— მაინც რომ მანქანა მარქმა, ასე მოგნალოთ. არ მოგწონთ ეს სა-ხელო?

— ასე მიზანტიის დედოფალს ეძახდნენ.

ჩემს გამწადლელობას გოგონა არ გაუკვირებია.

— ვიცი. მე კი მანიშნა განაზარებულად დეკარტი მასაც ასე ეძახიან

სამნილად მისამეზრებელი ქალია...

ძრავის სინჯვას თავი გაეწენებ და წამოვდეკი.

— ძალიან მყენის, მაგრამ უნდა გაეუწყუთ, თოფიორა ისეთ ავადმყოფობას შეუგნობა, რომლისაც არაფერი გაეჭეება რა.

ჩემს ნათქვამზე მომზობლავად გაიციან:

— რა მისწრებულად თქვით, თოფიორა ცოცხალი ავადმყოფიო.

— დიდი არაფერი სჭირს, მტკანაიკოს აფვილად შეაკეთებს, — კუთხა-რი დასამწვიდებლად.

გოგონა შეფიქრანებულ თვალებს არ აცილებდა მანქანას. ვგონებ, ლაფანდის სურნელს ედრებოდა მისი თმის სურნელი, რომელსაც ასე მკვეთრად ვგრძნობდი. მასზე ბევრად უფროსი ვიყავი.

— მომისმინეთ. ვფიქრობ, მხოლოდ ერთი გამოსავალი არსებობს: ჯექსონში მივდივართ და თქვენც ბარზე შინ მივიყვანთ. ხვალ კი თქვენი გარაჟის პატრონი დაურეკავთ, საჭირო ზომებს მიიღებს.

კარგად ვხედავდი, რომ ყოყმანობდა. ტურებს იცვნიტდა, ნერვიულობისაგან არ იყოფა, ხელები სად წადო. უცებ შემოშვდა. მთვარისაგან ზურგ-შეკვეთით ვიღებდი და, კარგად არ ვჩანდი. ეტყობა, კარგი შთაბეჭდილება მოვახდინე, გოგონამ გაიღიმა.

— კეთილი ჰრძანებულხართ. წაგიდეთ, — თქვა და მხიარულად დაჯდა ჩემს გვერდით.

მანქანა ადგილიდან დაეძარი.

ძილის სურვილი სრულიად დამგვარგა. მხნედ, ფხიზლად და შესანიშნავად ვგრძნობდი თავს. ცოტაც და ვიმღერებდი. დაღლილობა ისე ჩამომიცილდა, როგორც სხეულიდან პალტოს ვიცხილებთ ხოლმე: სიამოვნებით მიმყავდა მანქანა; მომწონდა ეს ღამე, მომწონდა, მოსახვედრში ვილის მხარი ჩემს მხარს რომ ეხებოდა. ღრმა სულისა და სიცოცხლის დაუღვეველი სიხარულის

გამო მას არ შეძლო დიდი ხნით შეეკავებინა თვალითა ციმციმი, დაულაღადა ლაპარაკობდა, მე კი ვისმენდი და ვიცინიოდი.

— სწორედ მაშინდა თვისაგან მოვდივარ. თვეში ერთხელ ყოველთვის მასთან ვსაძილობ.

— წუთად გაცუთ?

— დიახ! უკვე ცხრამეტი წლისა ვარ და ძალზე სწუსს, ჯერ კიდევ რომ არ მყავს საქმრო. დარწმუნებულია, არ ვიყა ვაფებს თავი როგორ მოვაწონო.

ცხრამეტი წლისა ყოფილა ბევრით არ შევმცდარვარ. მერე დაღვრემილ-მა დაუმატა:

— მაშინდა უკვე 47 წლისაა და შინაბერაა. მამა ყოველთვის ამბობს ხოლმე, არ უნდა ილაპარაკო ისეთ საკითხზე, რომელიც თვითონ არ გესმისო.

გამომცდელი თვალით შევხედე. მაგრამ არა, მასში არაფერი არ იყო გამომწვევი. უბრალოდ, თავი მოუყარა ფაქტებს, რომლებიც მისთვის ესოდენ ნათელი იყო. და ისიც, რომ გოგონა ასე თავისუფლად ლაპარაკობდა ამაზე უცნობი მამაცათან, შუაღამისას, მანქანაში, ძალზე უხეშობდა მის პატარა, კარზე ნიკაპსა და მაღალ ყელს. მანინვე ვიგრძენი ელი მორგანის ხასიათი: ეს იმ უემპკო არსებათაგანი იყო, რომლისთვისაც უცნო ყოველ-

გვარი ხელგონებობა.

- რივიერ-რუვიდან ვბრუნდები. — ჩავილაპარაკე მე
- რა საჭმე გქონდა იმ საშინელ ადგილას?
- ავადმყოფთან ვიყავი კიბო აქვს. მძიმე მდგომარეობა.
- ებოლო სპეციალისტი ხართ?
- ყველაფერი, კობოლი, ტუღეპასი, ამოვარდნილობისაც, ტვინის ან-თებისა... ნამდვილი სასწაულომედიკი, პატარა გქვია გალავარი.
- ვევინძვობ, საბარბო სახე მქონდა, რადგან ეს სულელებური ირონია განსაკუთრებით უხადრეკი ჩანდა ამ გრომანთან საუბარში.
- იტებ მამა დაღებმარბო, — მითხრა გილიმ. — ივით, ის ძალიან ძლიერიბა კიბოს საყიბოში.
- ვიცი, — ვუბასუბე და ვიგრძენი, თუ როგორ ამიგანკალდა ხელები საჭმეზე.
- მამ უნდა ვიბოვით, — ვაღაწყვიტა მან. — ადამიანის სივლელი არ უნდა დაეშვებო. მეტე რა, რომ ის რევიერ-რუვიში ცხოვრობს! თქვენ ჩემთან ერთად წამოხვალთ და ყველაფერს უკაბიბო მამას.
- პროფესორ მორვანს საჭმე სხვაგ მტერი აქვს, — ვთქვი მე.
- რა თქმა უნდა, მავრამ მაინც დაღებმარბება.

რადღებინე წუთის განმავლობაში ჩემად მივტროდი: მეტე ისე წამოვიწყე:

- ჩემი ავადმყოფი ხანშიშესული კაცია, ძალზე იტანჯება. მე კი ყოველთვის მასთან ყოფნა არ შემიძლია.
- მომვლელი უნდა ყავდეს მიჩენილი.
- მომვლელი რივიერ-რუვიში?
- შეარღე გაშეყინა. გოგონამ თავი გაქვანია.
- მართალი ხართ. ფული არა აქვს, ხომ?
- არა.

ეს უფრო ცუდია მომვლელ ქალსაც იმითომ არ უგზავნიან: იციან, გადასახდელი ფული არა აქვს. უფულად რომ მოუარონ...

მართალია, ჩემს წინ გაქიბულ გზას დაგინებით ვაგუფრებდი, მავრამ მაინც ვიგრძენი, რომ მიუჭრებდა.

- მე, — თქვა შემდეგ, — ნების გაცეობა ვიცი და შემოძლია ავადმყოფის ლოგინთან მთელ დღეს ვიფიხილო. მავრამ, საშუაროდ, მეტე არაფერი შემიძლია დასმარება.

ჩემს მარჯვად ხელსა საჭმელ თავისი ადგილი დასტოვა და მის მარცხენა ხელს შეგვიბო, არ სწყენია. შორიანდ უკვე მონადეა ჯეკსონის ჩირადღენბი. ლაპარაკის არავითარი სურვილი აღარ გვეჩინდა. უკვე მიყვარდა ეს გულმართალი და კეთილი გოგონა.

- თქვენ ჩემთან ერთად წამოხვალთ, — გაიშეორა მან. — მამს ამ ღორს არ სინარეს ხოლმე. მასთან ერთად დალევთ ვისკის და ან ყველაფერს აუხსნიან.

- ფიქრობი, წამოვა?
- ორმადეა უაზრო კიბოცა იყო. ჯერ ერთი, დარწმუნებული ვიყავი, არ წამოვიდოდა. მეორეც, კიდევ რომ ენებებინა, უკვე გვიან იყო. რივიერ-რუვიში გქვამ ყველაფრის ისე გვიან იბებებენ, რომ ავადმყოფის შეფლა უკვე შეუძლებელი ხდება.

- მამა შესანიშნავი ადამიანია, — წარმოთქვა გილიმი
- კარავა ვიცი, რომ შესანიშნავი ადამიანი იყო. მის ქალიშვილის რომ ვეუბრებდი, ამაში უფრო მეტად ვრწმუნდებოდი. ისეთი გულმართალი, მომიხილავი, მიმწოდებო იყო. ღებრის ყველაფრით უხვად დაგვიღლოდებინა.

- იმეცა ვიყავით? — ვიციბოდა.
- დაიბ.

გულმა გამაღებით დამიწყო ცემა. ნამდვილად ვივლდები-მეთქი, გავიფიქრე სისხლი საფეხებებში მაწყებოდა. საშინელი სიციხებით ვგრძნობდი, რომ გიბება დავარბე.

- ბალზე მიყვარს, — გავიშეორე ისევ.
- ჩვეთან რომ ამოხვალთ, ტელეფონის ნომერი დამიტოვებ. ამას უახლოეს დღებში მოვაგვარებთ. შეიძლება თობმამათს, თუ თქვენ გვაცლიათ, — მითხრა მეტე ფიქრის შემდეგ.
- თობმამათს თავისუფლი ვარ.

სულელი! სულელი! სულელი!

- შევთანხმდით, — დაასვენა გოგონამ. — თუმიც, თქვენ მაინც უნდა ამოხვიდეთ მამასთან.

მას ისევ გაეცინა. ამჯერად სინაზისა და სიამაყის განსაბიერებმა იყო ეს სიცილი.

- მამა თურინჯის წვედს სვამს, თქვენ კი ვისკის შემოვთავაზებთ.
- მეც მივარჯს თურინჯის წვედში, — ვთხარი მე.
- მამასაღამე, თქვენ ბრწყინვალე მომავლის გვიწინ ახალგაზრდა ხართ. თუ ამჯერადი ხილის წვედის ბერი მოვაგვარებია, ეს იმას ნიშნავს, რომ მსხვერპლად ნაღებია და ა. შ... და ა. შ... მამა მაინცე შეინარჯულად „კოჩის“ დაგებებთ.

- ეს მარკალე შესანიშნავი იქნება.
- გავიფიქრე, თუ რა მეგრებობა? ნუთუ სინამდვილის შეცნობის უნარი დავარბე? ან, იქნებ, უბრალოდ მიმდობ და ეს წუთები გარტყმულელიყო? უკვე ჯეკსონს ვუახლოვდებოდი. გოგონამ ლაპარაკი შეწყვიტა და ჩანთაში რაღაცას დაუწყო ძებნა. ერთიშეორის მიყვლებით ამოიღო ვასაღებების ანსხულა, საყდრე, ცხვირახიცივი, ხავერდის ზონარი; ბოლოს ხელში სიგარეტის კოლოფი და ტუჩსაცხების მიღაყის მსაგავი ჯიბის საწინა მიხვდა.

- სიგარეტი ხომ არ გინდა? — შემომთავაზა.
- დაიბ.

უკვასუბე და მაშინვე მიხვდი, რომ ყველაფერი დამთავრდა. იმიტომ გუბხარი, დაბ-მეთქი, რომ მარკალე მურად სიგარეტის მოწყვა. ჯიბის საწინა და მისი მამოხილებული აღი კი სრულიად ვადაგამაყინო.

თავისი ხელით ჩამოღო სიგარეტი. გოგონამ და საწინა აწიო. ნელა დაეხარე სახე (რომელზე ვიგონას ჯერ არ ენახა) მის მუკში მართლთლავი აღიხსვენ.

უნდა ვაიბარო, თავი შესანიშნავად შეიკავა. მხოლოდ ერთხელ აღიბხდა მძიმე ოხვრა. ნელა, მოწყვეტით შეინახა საწინა და სიგარეტები და ჩანთა დაეკავა. მეტე მუხლებზე ხელუბდაწიბოლმა გულად გახვდა გზას.

აღარც მე მოთვამს არაფერი. ან კი რა უნდა შეიქცა? ჯეკსონში რომ შევდიოდით, ხმა ამოიღო:

- ცენტრალდ გამაგრებო, — სახეში არ შემოხუბვლია, ისე მითხრა დაბალი, მავრამ მტყიცე ხმით.

დღელილი დავთანხმებ. ცენტრი განათებულია და მოძრაობა იქ დამითავ არ წუღება ხოლმე. მას კი უფურხუბუბოდა ნაყინების ერთად არ დაგვანებია.

მანქანა გავაგრებ, თხოუბები წუთის საღებო მანძილი თუ იქნებოდა მის სახლამდე უნდავად ვიჯექი, მანამ ვარს ალაბი. უნდავად დარწმუნე საჭმე ჩაკოდებულ ჩემი ხელებზე. ვგრძნობდი, როგორ მოიკრავდა დაეჭვილ ტუჩებზე სისხლი.

მან კი ყუმიანად გადავადა ნაბიჯი ტრტატარაზე, შემდეგ შეჩერდა და ისევ უკან დაბრუნდა.

- მამ ასე, ვბაღლობთ.
- არ ღიბრს.

ერთ ხანს გაურკვეველ მდგომარეობაში იდგა.

- თობმამათს... — დავიწყე ყოყმანით.
- ვთხოვთ, ნუ სწუხდებით, — შევაწყვეტინე მშრლად.

მზრები აიჩება, ფეხი დაბაყუნა და უყვე მოულოდნელი სიბრაზით თქვა:

- ეს სისულელეა. ეს... ეს უაზრობაა.
- დაიბ, მავრამ თქვენ მას არ ჩაიდნით, მალე დაივიწყებთ ყველაფერს, — ვუბასუბე და მანქანა დაგვარბი. ის კი უნდავად იდგა, მზრებში მიხრბოდა, თითქოს ქარიშხალმა წამოუტოვებოდა.

მეგრე გზას ანაბუბდა და მანქანაც წყნარად მიხრბალებდა. დაღლილი ვიყავი, შეინებოდა, მავრამ გული აღარ მიმიწვედა სახლსაცენ, საწოლსაცენ, შეუდროდ მოწყობილი ჩემი ოთახისა და წინებისსაცენ. მანქანა სწრაფად მიმავტოვებდა წინ, რადგან ამ სიტუარეში რაღაც დამთბობოდა ვგრძნობდი. დეე, ყველა დათვრებს, როგორც შეუძლია.

ჩემი პაციენტები ღვთისსაცენ განწირულინი აიბან. მეც ღვთისსაცენ განწირულინი ვარ.

თუგმა ჩემი კანი შედარებით ღია ვერცხასა და არც ტუჩები მაქვს სქელი, მავრამ ეს არაფრეს არ ცვლის.

მე ზანტი ვარ...

ფრანკულიციან ოარგმნა ზიციზა ბირკანიან

უკიდურ დასუსტება

ის ყოველთვის მიიქცარის, მიუხედავად იმისა, რომ მხარზე მძიმე ჩანთა აკიდია. სწრაფად მოივლის ლუგვის, ზოგერთის, ლუქსემბურგის ქუჩებს, შემდეგ ოდესისა და ვაზისუნის ქუჩებზე გავა და მგალობლიშვილის ქუჩით ბრუნდება 52-ე საფოსტო განყოფილებაში.

ჩვიდმეტი წლის წინათ დაიწყო ნადია ბელკოვსკაიამ ამ განყოფილებაში მუშაობა. მამინევედის ხარაჩოვები იყო. მხოლოდ აქა-იქ მუხედგბოლით დამთავრებულ შენობებს და შიგ ახალ-შესასლულელ მობინადრეებს. შემდეგ აშენდა და გალამაზდა ეს უბანი. გაიყვანეს წყალსადენი და კანალიზაცია, მოკირწყლეს ქუჩები და ტროტუარებზე დააგეს ასფალტი. გამრუე ადამიანებმა ქუჩები გააშენეს და უბო-კარმიდამოში ბიღენახები გააშენეს. აყვდა და წაშკრეს დაეშვაგას მანამდე ხრიოეი გავერანებული ადგილი.

ახლა ვეძიის თბილისის ერთ-ერთი შესანიშნავი საცხოვრებელი უბანია და ნადია ბელკოვსკაია ამ უბნის მშენებლობის, ვეძისძინ ცხოვრების დამკვიდრების უშუალო მოწმე და მონაწილეა. ამიტომ არის, რომ იგი კარგად იცნობს თავის უბანს, მის მცხოვრებლებს, თითოეულ მობინადრეს. იცის, ვინ როდის დასახლდა ამ უბანში და როგორ ცხოვრობს. იცის, რომ ამ სახელში, საიდანაც სიყოლ-კიყისი და სიმეურნა მოისმის, მხიარულებს მიზეზი ბავის დაბადებაა, ამ სახლში კი, მგალობლიშვილის ქუჩის მე-12 ნომერში, სადაც ნადია ბელკოვსკაიას ბევრი გახუთი და ეურნალი მოკვს, ფიზიკოსი, დოცენტი რადდენ კიკვიე ცხოვრობს, მისი მეუღლე თამარ გიორგობიანი დამასაურებული მასწავლებელია, შვილი — რამაზი ასპირანტურას ამთავრებს და თეორიულ ფიზიკაში მცენიერული მუშაობისათვის ეშხადება. ფოსტაში ახალი ეურნალები რომ მოვა, ნადიამ შეპირად იცის, რომ „სკოლა და ცხოვრება“, „პრიროდა ი ეიზნა“, „წინაეი სილა“ და ამერიკული „ფიზიკალ რევიუ“ რადდენ კიკვიძის ოჯახში უნდა მიიტანოს.

ნადის უყვარს ადამიანები, ესმის მათი ფასი. ცხოვრებაში ბევრი ჭირ-გარამი გამოუვლია, მაგრამ გაცივებაში მუდამ უპოვრო ადამიანთა მხარდაჭერა და დამხრება.

ახალდაქორწინებულ იყო, ომი რომ დაიწყო და მეუღლე ფრანტზე წაიდა. ღარიბ ოჯახში მარტო დარჩა ფეხშიშე ქალი. ნადის ვაჟი შეეძინა. მძიმე შრომაში გაიარინა ახალგაზრდობის წლებმა. ფრანტიდან ქმარი დასაბრუნებელი, ავადმყოფი დაბრუნდა და წალე გარდაიცვალა. უბედურება მებეიეთ დაატედა ოთხე ახალ-

ამიტობაა, მას შემდეგ ცილიობს სხვეს ასიაშვილის, სხვეს შუეშხუბუქის გაჭირვება და რიაციით გამოადგეს.

ამას წინათ ერთმა ფოსტალიონმა დეგემა უყანვე დააბრუნა, ადრესატი აქ არ არის, სახლი დაცვლილიაო. ნადიამ დეგემა გამოართვა, წაიკითხა და ალუღებოთ წამოიძახა:

გაზრდა ქალს. იყო მომენტი, ნადია ამბობდა: მეტი აღარ შემძლია, სიყოლზე მომეზრდაო, მაგრამ მეზობლებმა, კეთილმა ადამიანებმა დახმარების ხელი გაუწოდეს, მომავლის იმედი ჩაუნერგეს. მათ დაუბრუნეს ნადის ცხოვრების იმედი და შეაძლებინეს აღეზარდა პატარა კოლია.

— დალუდვარი კაცი ხარ, გიგო! დეგემა წუხელ რომ მიგეტანა, ადრესატი სახლში დაგხვედებოდა. მე ვიციობ ამ ოჯახს. კარგი ადამიანები არიან. ვაჟიშვილი ჯონი სპორტსმენია. ამ გაზახელზე ტალინიში იყო შეგობრებაზე. იქ ერთი კალიშვილი მოსწონებია და დამგობრე-

ბია. სწორედ იმ ქალიშვილის დებემა: მოგდევარ, დამხვდითო. სამ დღეში თბილისში იქნება. ჯონის კი არაფერი ვეკიდინება.

— მერედა, რა ჩემი ბრალია. — თავი იმართლა გიგიმ—დექემა გუშინ მომივიდა გვიან, მუშაობის დამთავრების წინ, ვიფიქრე, რა სამკატარაა, ხვალ მივებან-მეთქი.

— ასე არ იფიქრებდი, რომ იცოდე, თუ როგორ წახდა ჩემი დედა ელენე გუშინ ფოსტაში შემოიარა, რაში უწილი ან დებემა ხომ არ არისო, მოიკივლა. მერე სინანულით მითხრა: ტალინიდან სტუპარის ველოდი, სტუპარს კი არა ფრდას, ჩემს სარკლის. ამის გამო სოფელში წასვლა დავგვიანე. შეგებლების ათი დღე აქ გავატარე. ის კი არა ჩანს ალბათ, ვერ შოდის, ხელი შემუშავა. მტკის მოცდა ადრეა ღირს. ჯონი ამ ამარისა, მტკს ნულრა ვიციდი, ადამამდე გავავედი სოფელში მატარებელსო...

ქოდა, ალბათ, გაყვინე კიდევ. მიკლდება ელენე. შესანიშნავი ქალია, აგრონომად მუშაობს გაწუვანების კანტორაში. ადრე დაკეტრივდა და გაკურნებოდა გამოზარდა ერთადერთი შვილი, მასზე ამოდის მზე და მივარდები წამდამ ეჩირჩინება: შეილო, ღრთა, ცოლი შეირთიო. მაგრამ ვერ იქნა და ვერ გადააწყვეტინა. ახლა თითქოს ბედნიერება კარზე შიდა რუხან და ჩვენი ბედგეგვობა აფერხებს საქმეს, —წყნით თქვა ნადია. შემდეგ ჩანთა აიღო, წასვლა დააპირა, რომ თითქოს რაღაც მოაგონდო. ჩანთა მაგდელზე მიაგდო და გარე გაგარდა. გაასწინდა, რომ იქვე მასლობლად, აფთაქში, ელენეს ნათესავი მუშაობდა და მასთან მიიჩინა, ელენეს სოფლის მისამართი გაეთო და ფოსტაში დაბრუნებულმა, დებემა გავუზავა, სასწრაფოდ ჩამოდიოთ.

ზაფხულის ერთ საღამოს ნადია ცენტრალურ ფოსტაში წავიდა. ვაგონშილი ჯარიმ ყავდა, სამხედრო ვალდებულებას იხდიდა და დედა ტელეფონთან სალუპარაოდ იხმო. შინ რომ დაბრუნდა, ჩაი ააღუა, იგახშა და, ის იყო უნდა დაწოლილიყო, რომ დაურთებელი წერილები მოაგონდა. გულმა არ მოუთმინა, გადაავალიერა: „თბილისი, ლექსემპურების ქუჩა, 26. იაკობ ლორთქიძე“. —წაიკითხა ერთ კონვერტზე ლამაზად გამოყვანილი რუსული წარწერა, წაიკითხა და შეწუხდა. „არა, ამ წერილის დავგინება არ შეიძლება, ეს დანაშაულია, იაკობს რძალი ჰყავს ავად, უკიდრებს მდგომარეობაში. ეჭომებმა ვერა გაუგეს რა, ვინ იყის, რა სწორია ამ წერილში. იქნებ უნებარე საშუალებას ურჩვევ იაკობს, ახლავუნდა წაიშორა“. —გადამწყვეტა ნადიამ და წამოხდა, წერილი ჩიბიში ჩაიფო, ქუჩაში გამოვიდა. აბრეშუვის ფაბრიკასთან უკანასკნელ ტროლეიბუსში ჩაჯდა.

ღამის 12 საათი სრულდებოდა, ცენტრალურ სახლის რომ მიავლია. ღღერების სახლში არაგის ეჩინა, ავადმყოფს ღამეს უთევდნენ. იაკობს წერილი ჩააბარა, დავგინებისთვის ბოლოში მოუღა და უკანვე გამოიჩურნდა. უბნს ეჩინა. სახლში ჩაბნელებული იყო. ქუჩაში მტრადლდე ციმციმებდნენ ელნათურები. ოდისის ქუჩას რომ მიუახლოვდა, კუთხის სახლის ჩაბნელებულ ფანჯარაში რაღაცამ იღვჯა, გაანათა და ჩაქრა. კიდევ იღვჯა და ჩაქრა. ნადია შედგა. „ინტეჯა რა არის?“ — ფიქრობს, — იქ ხომ ინიფერე სხვადასხვა ცხოვრობს. უცებ მოაგონდა: დღეს ლენემა მოუტანა, დედი და პატარა ყველანი კუთხისში წავიდნენ. მამ რა ხდება სახლში?! ფანჯარასთან მიიჩინა, თითის წვერებზე შედგა და თიხანი შეიხედა. ისევ გაისმა ტკაცენი, თიხანი გაანათა და ალუჯ აგარდა. ნადიამ ფანჯარასთან მდგეული ტელეფონორ დანახა, ცეცხლი რომ მივდებოდა. სამველად მუშობლები იხმო. მოიცოდნენ მიქელშვილები, შონიები, კანაკეები... კიბე შოიტანეს, ვედროებით და კეპებით წაიღო მონიფდს, ფანჯარის მიწები ჩალეუნს და თიხანი წაიღო შეასეს. მალე შესაბნელები მოვიდნენ და ხანძარი ჩაქრეს. ხანძრის კერა ტელეფონორ აღმოჩნდა, პატრონს ჩართული რომ ღარჩინდა.

და, მართლაც, ვეისში ვერ ნახეთ ოჯახს, ნადია ბელგოსყავისადმი მადლიერებას, მისი მომსახურებით ცმაყოფილებას რომ არ გამოთქვამდეს. უნის მოსახლეობას უფარს პატრონის შწრობელი, მუყათი, გულისხმიერი ფოსტალიონი და სიყვთის სიყვითვე უღდის.

შარშან, 8 მარტს, ოდისის ქუჩაზე შეგროვდნენ დიასახლისები ნადიას შესახვედრად და როცა ნადია ბელგოსყავაამ ახალი გავრთები მოიტანა, იგი სახლში შეიპატრეს, ქალთა დღე მიულოცეს, გაუმასპინდლდნენ და უნის მოსახლეობის სახელით მიართვეს თიფთიყის გაცემი. შინ ნადია ბელგოსყავას ახალი სისარტული ელოდა, დიდი ხნის უნახავი, დავგაცემული და დამწვენიებული ვაგონშილი ნიკოლოზი თიხანში ბოლთას ცემა და დედის მილოდინში ხშირნიხიზად ეწოსკენ იყურებოდა. ლეიონის მეთაურის ბრძანებით მას 10 დღის მდებრელება მიეღო საპროლო და პოლიტიკურ მომზადებაში თავი გამოიჩინათთვის.

...დღეები დღეებს მისდევნენ, თვეები —თვეებს. გადის წლები. სახეს იცვლის და მწვენიერდება კვირისი. უმჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების პირობები, იზრდება კულტურა. ამას უბრალოდ საფოსტო გზავნილებათა შინაარსსა და მოცულობაში მომხდარი ცვლილებებითაც ამჩნევს ნადია ბელგოსყავია.

ელენორა აქსი

დაჭრილმა თვალები გაახილა. სახეზე გაოცება გამოეხატა, ორი გემი ადგა თავს.

— თქვენი ხანი? — მისუსტებული ხმით, ქართულად იცინა.

— ელენორა მესხი.
— ოლია გველუსიანი.

დაჭრილმა თვალები ისევ მიულუა:
— მე ჯანაშია ვარ, კოკის მესახია. თუ ვიცოცხლე, არასოდეს დაგიწყევბო.

...ამირეკავსაისი ჯარების სანიტარულ სამმართველო სამხედრო ფორმანი გამოწყობილი მამაკაცი შევლა.

— ყრობის ფრონტზე შეგვიძლი ქართველ გემი ტელეს — ელენორა მესხისა და ოლია გველუსიანის. ვიხოვო მომეტე მათი ოჯახების მისამართები და მიიხრათ, სად არიან ისინი ამჟამად.

— გველუსიანი ისევ ფრონტზეა, ამჟამად სად იმყოფება ვერ ვეკვიფი. ელენორა მესხი... — სავეჯოდ გააგრძელა სამმართველოს თანამშრომელმა, მარე პატარა ურას გამოსვლა და ქალადღეში ტექვა დაიწყო, — ელენორა მესხი დაიღუპა.

მედიკალე გემი ქალის დაღუპვის ფიციკალიურ ცნობა იღო. კოკი ჯანაშიამ მხოლოდ გვარი ამოიკითხა და უსიტყვოდ გაბრუნდა. მუხლმოყვითილი, ჩაფრთხილებული მოსვენება ქარსა.

მის შემდეგ რამდენიმე თვე გავიდა. საბჭოთა ნოემბრები უშუალოდ ბრძოლებით მიიწვედნენ წინ, ათავისფლადდნენ მტრის მიერ დაკავებულ სოფლებსა და ქალაქებს. სასიხარულო ცნობებს გადამისცემდა რადიო.

რუსთაოლის პროსპექტზე, ჭაჭევაძის ქუჩის კუთხეში ხალხი შეკრფულყოფილ და ახალ ცნობას იმსმელდა. იქვე იდგა კოკი ჯანაშია. ანაზღად მის ნაცნობს მარე მოესმა, მიიბრუნდა და... ნოუო მეორედ დაბადება...

— დიდი ხნის უნახავა და-მშასავით გადავხევიყენე ერთმანეთს.

— ქალბატონო ელენორა, ძვირფასო დამო, ცოცხალი ხანი?

— ვე მე უნდა ვკითხოთ, კოკი.
ის სადამო, „მკედრებით აღმდგარამო“ ფრონტელმა შევარდა მხოლოდგემში გაატარეს.

...1930 წლის დამლევს ახალგაზრდა ქალმა და-ამთავრა ბიბლიისის სამედიცინო ინსტიტუტი და დატოვებულ იქნა მეანობა-გინეკოლოგიის კათედრაზე აქედან იწყება ელენორა მესხის შრომითი ბიოგრაფია. მალე კანონიერების სამინისტროს ბრძანებით ელენორა ორდინატორად გაიწვიანა ქუთაისში, ახლადგახსნილ სამშობაორო სახლში, სადაც შეიქმნა დედათა და ბავშვთა სამეცნიერო-კვლევითი რესპუბლიკური ინსტიტუტის ქუთაისის ფილიალი.

ახალგაზრდა ქირურგი ათი წლის მანძილზე პრაქტიკულ საქმიანობასთან ერთად სამეცნიერო-მედიკოლოგიურ მუშაობასაც ეწეოდა. დამათავრა საკანდიდატო დისერტაცია და ომი დაიწყო.

ყრობის ფრონტზე ჯოჯობეთური ბრძოლებში, ელენორა წინა ხაზზე მედიკო-სანიტარული ბატალიონის ქირურგად, ბატალიონის უფროსის მოადგილედ მუშაობს, დივიზიის სახით დატარებული აქვს სისხლის გადასხმის საქმის ხელმძღვანელობა.

ელენორას არასოდეს დაავიწყებია ქერის აღებასთან დაკავშირებული საბრძოლო ვიზორები, ბრძოლითი გაცდილი ათობითი კოლომეტრი, ფეხით გადაღობული გაყინული აზოტის ზედა, საოპერაციო მაგიდასთან გატარებული სააბეთი...

ცოტა ხნით ბატალიონმა უწინაიყისა და აყმანას მიდამოებში ჩაიმუხლა... ერთ-ერთ ეპიზოდს საიმოყებით იგონებს გემი:

...ცნობა მოვიდა, რომ ჩვენი მუხომლად ქართული დივიზიის ერთ-ერთი დამტოვილი მეთაური სისხლად გადასხმის საჭიროებად. დაგალებს შესასრულებლად ორნი წვედილი. გაიფრენებს ცოტა აჯღა. ნახევარი კილომეტრი ფორცხით უნდა გაიფრთოს. სიხალდე ჩვენიყის, რა თქმა უნდა, ხელსაყრელი იყო. მივიღწიეთ კიდდე დივიზიისა და დაიწყო დაბომბვა. როცა თავი ავიღეთ, დაგეანზეთ ზეღის მასა აღმართულ კლდეზე მიმდგარი ჯარისკაცი, მის დიდე ასოებით გამოისყავდა რუსთაველის უკუ-დავილი სიტყვები: „ხუბოს სიციფტელსა ნარჩასა, სიციფტელი სახელყოფიანო“. როგორც შემდეგ გამოირჩევა, ეს ჯარისკაცი ჩვენი სახელოვანი მშატყარი, დიმიტრი თავაძე იყო.

უწუნიაცი და აყმანას მიდამოებში ბეგრია

ქვის ბუნებრივი გამოცეპული. ერთ-ერთი მთავანი საოპერაციო დარბაზი. ერთ დღეს მიწურვიც შეადგინა უკმარის ნაშთებრეგმა და ოპერაციო-საფრის განსაზღვრული ელენორა მთარში დაიჭრა. რამდენიმე დღის შემდეგ ელენორა სხევეთან ერთად ევაკუირებულ იქნა.

დღისიონ გზა განუწყვეტელი იბომბებოდა. ამიტომ გვიანად გადაღობოდნენ და მარტკემში ან ბურის ყანაში იმალდობდნენ, დამით კი მიდიოდნენ. 9 დღის შემდეგ ქერს მოუახლოდნენ ერთ-ერთი შესვენების დროს მტრის თვითმფრინავებმა ბომბები ჩამოჰარეს. ელენორა მლოერმა ტალღამ აჭარში აიტაცა. გონს რომ მოვიდა, ორმოში იყო ჩამარხული, მარტკე ვიდაყის ჩემპიანი ფეხი ვეყო, მარტკემა ხელი და სახის მცირე ნაწილი მოურბანდა. აზროვნებდა, ხედავდა, მგარან ვეწი მომრბანდა. არც არაფერი ესმდა, ვერც დასარკობდა. ოთხი-ხუთი საათის შემდეგ იპოვნეს, ამოვიტანეს.

დრომ და მკურნალობამ თავისი გაატანა. გემი დაბრუნდა საქართველოში „წითლი ვარსკვლავის“ ორდენით და ოთხი მედლით მკურნალმშენებელი. გამოქანასაბუთის შემდეგ მან მუშაობა დაიწყო ქუთაისში.

დამთავრდა ომი. ადამიანები თავიანთი ოჯახებს და საქმეს დაუბრუნდნენ...

ელენორა განაგრბობდა პრაქტიკულ და სამეცნიერო საქმიანობას. დაიწვა დისერტაცია მედიკოლოგიის მუხინერებუათა კანდიდატის ხარისხის მოსაპოვებლად.

ამჟამად დეწაშობილი გემი ელენორა მესხი რესპუბლიკის მეანობა-გინეკოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ერთ-ერთი განყოფილების ხელმძღვანელად ტარტყევიში. მშვიდობის მომხრეთა მსოფლიო მომრბანის 10 წლისთავთან დაკავშირებით ელენორა მესხი დააკვირდოვს მშვიდობის მთოლოგი საბჭოს საპატიო სიციფტის.

დ. შინაბილი

ლილი ჭინკელი

გუშინდელით მასოცის დღე. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ცველაზე დიდ აუდიტორიაში, ახალრჩიტულები მღვდვარებით ველით პირველ ლექციას. დიდი ქართველი მეცნიერის ივანე ჯავახიშვილის გამორჩენილ ადვოკატი-მეცნიერს და მოყრატლები მიიქცეს უკრადღება. ერთმა სტუდენტმა მისწრებულად უწოდა მათ კურსის ვარსკვლავები და ეს სახელი შემორჩათ უნივერსიტეტის დამთავრებამდე. მათიათა ელვარება სტუდენტების დიდ გზაზე გაიყვა ქალიშვილებს. ერთმა მუსიკერს გააშუქა ქართული ეგრანი და ახალგაზრდა პოეტს ათქმევინა:

შვის სბივიტი სცილიში
ჰგვანან თამარ ციციოვლის.
მეორე, რუსუდან ხარაძე კი მნათობელი ვარსკვლავითი გამორჩა თანამედროვე ეთნოგრაფიულ სკოლაში.

რუსუდან ხარაძის სამეცნიერო მოღვაწეობა 1932 წელს დაიწყო. ამ წელს იგი საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ეთნოგრაფიის განყოფილებაში თანამშრომელი იყო. 1933 წელს ლენინგრადში გაემგზავრა და სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ასპირანტად ჩაირიცხა. მდიდარი ერთადილით, შესანიშნავი მეცნიერული ადრლით და სიღინჯით ადრე მიიქცია არა მხოლოდ თავის უშუალო ხელმძღვანელ-მასწავლებელთა, არამედ მომხრანვე დისციპლინების საეციალისტთა უკრადღება. მასთვის პირველი შეხვედრა ჩემს ლენინგრადულ მასწავლებელთან, გამსვენებელ პროფესორ მ. ზაბაძესთან. მან გაცნობისასანვე აღერთვებინა მე მითხრა: „ო, თბილისში მაღალი კულტურისა და მდიდარი ნიჭის მწვენიერი ქალიშვილი გვაყო, რუსუდან ხარაძე“.

სწორედ იმ წელს, თბილისის სახელმწიფო უნი-

ვერსიტეტში ამ მწვენიერმა ქალიშვილმა წარმატებით დიდგვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე: „დიდი ოჯახის გადმონაშთები სვანეთში“. ამ მდიდარი დაკვირვების შემდეგელ მონორაფიას მოჰყვა ქართულ, რუსულ და უცხო ენებზე გამოქვეყნებული ორიოცზე მეტი ნაშრომი, მათ შორის რუსულ ენაზე ორ ნაწილად გამოქვეყნებული ისეთი რკველი მონორაფია, როგორცაა „ქართული საოჯახო თემი“. 1955 წელს რუსუდან ხარაძეს დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი მიენიჭა. იგი იყო ისტორიის მეცნიერებათა პირველი დოქტორი სამხრეთა ეთნოგრაფიკულუბს შორის.

რუსუდანის მეცნიერული კვლევის ობიექტი მეტად რთული — ეს არის საზოგადოებრივი ურთიერთობის განვლილი სფეროები. სამაგია, რომ ამ სირთულეს მკვლევარმა ქალმა გამარტებით გაართვა თავი. რუსუდანის გამოკვლევებმა საბჭოთა და უცხოელ მეცნიერთა მაღალი შეფასება დაიმსახურა.

ქართული საზოგადოებრივი ურთიერთობის განვლილი სფეროების რთული პრობლემის გაგასჭრელად რუსუდანმა აუცილებლად მიიჩნია ქართული და კავასიული ხალხების ურთიერთობის გამოვლინება ეთნოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე. იგი იყო საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ისტორიის, ეთნოგრაფიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტში კავასიის ეთნოგრაფიის განყოფილების შექმნის ერთორი ინიციატორი და ორგანიზატორი. რუსუდან ხარაძის ნაშრომები მდიდარია დაკვირვებითა და ორიგინალური დასკვნებით, ხშირად აღმოჩენილია ეკ. ამის ნიშნუ-ბია, მაგალითად, 1949 წელს გამოქვეყნებული ნაშრომი — „შვესურული“, „ძირი“ და „გვარი“.

დიდია რუსუდანის დამსახურება ზოგადი ეთნოგრაფიის განვითარების საქმეში. წარმატებ-

ხვდა მის მოხსენებას საოჯახო ურთიერთობის საკითხზე, პარიზში, ეთნოგრაფია VI კონგრესზე ეს მოხსენება ჯერ თრანსლენ ენაზე დაიბეჭდა, ხოლო შემდეგ მისი რუსული თარგმანი სააკადემიო ეთნოგრაფიულ ჟურნალში გამოქვეყნდა.

რუსუდანმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ახალგაზრდობის აღზრდის საქმეში. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში იგი წლების მანძილზე კითხულობდა ეთნოგრაფიის კურსს. მაღალკვალიფიციური, მიზნოვდელი ლექციებით სტუდენტ ახალგაზრდობას ურტავდა მშრომელი ხალხის სიყვარულს, აღუტრავდა ინტერესს ხალხის ყოფისადმი, ზნე-ჩვეულებისადმი. იგი, როგორც სამაგალითო ქალი, თავისი ნათელი პიროვნებითა და მაღალი კულტურით ცეთილიზობილურ გაცვლენას ახდენდა ახალგაზრდობაზე უც დიდად განახლებული მეცნიერი ამავე დროს მეტად თამბაბაალი იყო. 1960 წელს იგი მოგარბილით შეხვდა ცნობის მითვის საქართველოს სსრ მეცნიერების დამსახურებელი მოღვაწის წოდების მინიჭების შესახებ. რუსუდან ხარაძე დაჯილდოებული იყო შრომის წითელი დროშის ორდენითა და მედალებით; მისი ნაშრომები არა ერთხელ აღინიშნა პრემიით.

მეცნიერებაში წარმატებული კოსლენ დიდი წარმატება რუსუდანის თავდადებული კვლევისა და, დეულადგი ძიების ნაყოფია. 1932 წლიდან 1964 წლამდე, ვიდრე გურგენულმა სენმა არ შეგოვა ეს მშვეფარტე ქალი, მის ოცდაათიმეტყრე შემოიარა საქართველოს და ჩრდილოეთ კავასიის მთა-ბარი. ევლას, ვისაც მასთან ერთად უმოგზავრია, უშუშავია მის გვერდით, მასთან ერთად მიიღია მონაწილეობა სამეცნიერო თაბიბორებში, კონფერენციებთა თუ კონგრესებში, ხილავდა მასნი ქალთური სინაზისა და გაცაკურთი გამძლეობის ქარშია. მისი ურველო ერთუზიზიზი, მტკიცე ნებისყოფა, მიზნისაკენ დაუტყნობელი სრწავლა, პირიქცაბალება და საქმისათვის უღიფხუო სიყვარული ისე მოაგაგრენდადი და კვადავეუბოდათ, რომ დავაიწყებდადი ყოველგვარ სინდელს საკვლავ უკამბეტურ მუშაობაში. წყაულისა და გველვა-ძიებუბის დიდ გზაზე, სიყრმიდან მოწყვლბობამდე, ჟანბროლობით არც თუ ისე განებებრებულმა ქალმა ბეჭერი დამტკიცება გადღებას. რამდენჯერ ყოფილა იგი საფრთხის პირისპირი სველე მუშაობის დროს, მაგრამ არასდროს არ შემდრტავია.

წარმუღელ მოიგნებადი დამრჩა მასთან გაცატრებელი სველე მუშაობის დღეები სვანეთში 1945 წელს. მხოლოდოდება მეგებელი კონამინების. ენგერს სამანქანო გზა დავხანებინა და კალადად ურუღებდადი მთის კალთებზე გაწოლილ საცალღებო ზოლიეს მივეყვებოდი. ანაზად ცტენის ფფის ხილი შემოქმემა. შედარაყო მულე გამოჩინა. სვანური ენით თავსაბურული რუსუდანის მოხვეწილად მოავლევდა ოქროსფერ ცტენს. ეჭვიმ სვანური მეფის დავილეს სვანეთში კავასიულიყოფა. საოტრად ლამაზი იყო. აღტაცებით შევეუბრებო. თითქმის პირველად ჰგვდებდა სტუდენტობის მეგობარი. საღამომ კალადა მიფინაწირი. იგი გაცატრებით ყვებოდა ახალბეობინულ მასწავლებელ მეორე დღეს ხალღში მარტო წავიდა. მისეთი შეენთება, ძალღმა დატბინა, ცამტბი სერთოზულ ტრბოლბა მიყვანი. ამის შემდეგ ვივეჯ ორი კვირა დავყავით სვანეთში. გაიამადა მისმა ანტანა-

ბამ ერთი წუთითაც ამ შეუწყვეტია მუშაობა, არც მძიმე ტრილობებზე დაურეოდა.

სექტემბრის დასაწყისი იყო. სვანეთში ჭირხლმა მოგესწრო. აგრძარდი ბარისაკენ. ყოველ წუთს იყო მოხიზენდელი პირქვეშ კავასიონის კაპრიზი — გზის ჩაქვეტა. მორიგეობით გადაფრინდნენ ექსპლდისის წვერები, დაგრძობი სანნი. ორადილიანი ღია თვითმფრინავი შიშლად ერთ გზობას აპირებდა მესია-კაუთონის ტრასასზე. დატრიალდა რუსუდანი, დაითმინა მჭრინავი და ერთ ადგილზე ორნი მოვიტყვიდი — მე და რუსუდანი. კი არ ვხვიარდი, თითქმის ვდგევარი. ისეთი შთაბეჭდილება, თითქმის პირობული ხან ერთ ტიპებს ვაკარავს ფრთას, ხან — მჭრინავს. ყურთაშენა არ არის. რუსუდანი მიმიჯიოა და ფსალთი მიზარებას კავასიონის ტრანსპორტულ სისტემაში გამოიწვეულ ატლაცებს. ასე დადგმეთი ქუთაისის აეროდრომზე.

აგვიარ შევიპოვებოდა ახასიათებდა რუსუდანს თავისი ხანმოკლე სიცოცხლის მინდობაზე. ასე ვეძიდა იგი უკურნებელ სუნსაც. გაგვიკავა მისმა ატკიურნმა მინაწილობამ ანთროპოლოგთა და ეთნოლოგთა VII სერთაშორისი კონგრესის შემთხვევაში 1964 წლის აგვისტოში. მამინ სიმ დალოდილი იყო მისი დღეები. კონგრესის შემთხვევაში მსურველ მინაწილობა მიიღო — ღრმა მენცერიული მიხსენებები და ბრწყინვალე გამოსვლები. ვიცი, რომ მისი ეს დიდი წარმატება მოხდოდა იმგვანად დადი ფრთებზე გედის სიღრმე იყო! შუა გზაზე შეწყდა ამ ღამასზე, ჭკვიანი მისი მინარჩიანი სიცოცხლე...

ახლა მის სახეში თობამი დღეობია. ადარ ის-მის გვიან ვთბინ ფიქრების შრიადი და კვლამის წრთაში. მისი მდიდარი ბიბლიოთეკის აგაფილი წიგნი, ყოველი ნივთი, ქართული ხალიჩები, და-ხატული სვანური კომები უშუალოდ განცაცდენივინებ ამ დღეებზე ქალის ვრცელ ოცნებას... თობამი, ყველგვ ერთადერთი ფოტოურთაია. ჩარჩოდან შემოღვეპქირანი მუქიღმებტე გახაფხულს შეგებებული მომხილავი ქალმეილები, სწორედ ისეთები, პირველად რომ ვნახე იფინე ჯავახიშვილის ლექსებში. იქნებ ამ პირველმა ლექსებმა განსაზღვრა რუსუდანის მეცნიერული ცემა, ქართული ენისა და ლიტერატურის დარგის კერძოდამაგრებულმა შემეგბე ისტორიულ მეცნიერებას მისი შილია თავისი მახინჯი სიცოცხლე.

მაგიდინა მასთან გამოთხოების უმზიმესი წუთები — უტოროდ გაბრლო საღვთიანე ყვეილეხის გროვანი რუსუდანის მადლონიერებისა და სილაშასის სიმშობლები მენინა: ნადრგვად აფთხებელი ნუშის ყვეალების წრდი და დფენის გვირგვინი... გულისტეილით დატყვირი მის სამცხეთური ნაშრომები, უზარმაზარი ნებისყოფით მოპოვებულ დიდ ქორბასებს. გულტყვილები სომამების გრთნაზე ახლავს — ეს ნაშრომები სომარი დიდ სიციხისთვისაც კმარა, მის ატკონს კი შიშლად ნაბეგარი სიცოცხლე ზედმა. მის ნაშრომები იმასვე შეგვიტყვებდა, რომ რუსუდანს ხანამებ უდიდესი პატრიოტიზმი, მასაგალითი ნიჭიან და შრომითი სპეციფილი დაამარტა.

მანანია სხივარალოძე,

ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პრფესორი

გეორგიას ბიბლიოთეკის აქროვანი

მწერალ ქალს — დესპინე გელოვანს, რომელსაც ჩვენს ლიტერატურაში „მანოიანის“ ფსევდონიმით იცნობენ, ბევრი თხზულება აქვს დაწერილი. მათგან ყველაზე საყურადღებოა „შორეული ლანდები“. ამ რომანში ატკონი მხიარად იხსენიება ტადრავს ქართველთა მადალინიერების სახეზეად.

დესპინის უახლროდ უყვარდა ჭადრაკი. მის სიყვინია, რომ ძველ სპარსეთელიში ამ, მუფერს სთავაზობდა დიდი პატივი და დაფასება ქმინა ქალების მხრავაყ.

ვინ ახარა ნიჭიერი მწერალი ქალი ჭადრაკის სიბრძნებზე ვინ გააყინ ქართველი ქალების ადრჩაიტი გატაცების ამბავი?

დესპინე გელოვანის ცხოვრება არ არის ინტერსმიტული. მწერალი ღრმუშის სოფელ ლაჯანში დაიბადა, 1885 წელს, უკვე დაბრძობებული, მავარამ დიდად დათმობული თავადის ოჯახში. ქალიშვილი დავით გურამიშვილის პოეზიაზე აღიზარდა. ბევრმა კითხვამ, თვითდათმობამ (დესპინის არავითარი სასწავლებელი არ დამთავრებია) საკმაოდ ციფნა შესინა და იგი წერას იწყებს. მისი ჭატები ქვეყნდება იმერეთელთა ტრანალ-უაგებებში — „ივერიაში“, „დროშაში“ და სხვათა. მომავალი ბელეტრისტიკა თავისი წიერილებით ამავარავებს ბნელულის მოცქელებს, აღწერს სოფლის მწელ ცხოვრებას, გავნათლებლობას... 1920 წლიდან ბანოვანი თბილისში გადმოხდა და საცხოვრებლად და სერიაზოდად ქაქედან ხელს მწერლობას. მისი ნაწარბებში მაღალი ქუანინობით არის გამტეგალი. დესპინე გარდაიცვალა 1934 წელს.

— დესპინეს და მის ოჯახს კარგად ვიცნობი. — მოვიტყვი მისცოვანი მთარგმნელი და ტრანალისტიკის მამუშ საათიანი. — დაწმეობისას მას ხშირად ვვხვდებოდი ჩემი ბებისი ფაქრე ჩიქოვანი-ასათიანის ხალხში, წყალებუბის რაობის სოფელ დერქში, სხლო1922 წლიდან მეზობლად ვცხოვრობდით თბილისში.

დესპინის დედა, დაფინე, ასათიანის ქალი იყო. სოფელ დერქში იგი უტორ მეტად თავისი ბიციონის ფოტების სიყვარულით ჩამოიღოდა. სწორედ ფოტების ხელის შეწყობით გახდა დაფინე კარგი მწიგნობარი და მოჭადრაკე, რაც შემდგომი ქალიშვილის — დესპინეს დააბთავა.

ფოტინე ჩიქოვან-ასათიანს (1812—1907 წწ.) გასული საუკუნის 60-იანი წლებიდან რაბულან-ხუში ძლიერი მოჭადრაკედ იცნობდნენ. იგი ხშირად უნახვით ქუთაისში ვენერალ გრიგოლ დადიანის სალონში, სადაც, სხვათა შორის, პოეტე მამია გრინელიც იმ დამუშრცხებია. ფოტინეს ჭადრაკის თამში მამამამა გოთიერი ჩიქოვანმა ასწავლა.

ცნობილია, რომ თვით გიორგიმ თამში იმერეთის მეფის სოლომონ I კარზე ისწავლა. ტრადიციის მიხედვით ოჯახმა ფოტინეს შრიტვიში „ყვების-ტყუასიანი“ და ჭადრაკი გაატანა. ეს ჭადრაკი შემდგომი ფოტინემ თავის მელომეილს უწიოვდა.

ფოტინეს ძალიან უყვარდა ჭადრაკი და ყველა ასწავლიდა თამაშს — ნათესავებს, ახლობლებს, მეზობლებს. მამა შორის იყვნენ არა მარტო დაფინე და მისი ქალიშვილი, არამედ ყველა მელომეილიც, ავადგემების კარგეი ახვლადიანის ჩათვლით. მოჭადრაკე ქალი ღრმა სიხერეში იტყებდა ჭადრაკი. როგორც კი მეტეკში იშთოვდა, საათობით თამაშობდა.

— დაფინეს ხშირად ჩამოყავდა დესპინე დერქში და ზოგჯერ ტრეფება კიდევ. — განაგრძობს მამუშ საათიანი. — ცნობისმოყვარე გოგონა არ სცილებოდა ბების კაბათას. სწავლობდა ლექსებს, ისმებდა ზღაპრებს და, რა თქმა უნდა, ჭადრაკს თამაშობდა. დესპინე გოგონაგზნებულმა ბავშვი იყო და ადვილად ითვისებდა თამაშის საიდუმლობას.

კარგად მასობს დესპინე 1905 წელს დერქში ამოვიდა. მამინ, მჭირი, ტრანალისტიკა კიდევ, მაგრამ ფსევდონიმით წერდა. ფოტინეს მუდამ დიდად ახარებდა მისი ნახვა.

თბილისში დესპინე ჩვენს გვერდით დასახლდა. ბევრს შემთხვობდა. რასაც დასწერდა, უოუოდ წაიხვითავდა. ზოგჯერ ჭადრაკის სათამაშოდ მოდიოდა. მასსიხვებდა მისი სპარდრაკე პატალები უტრის ძმისწულთან — დედამ გელოვანთან. დადანი დიდად ნიჭიერი ცმაწერელი იყო, დაამთავრა თბილისის უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტი და აკადემიის ზღვა ნუშეუბიის ინიციატიონ უნივერსიტეტიში იმედა დატეფილებული. იგი ახალდაზარდა კარდაიცვალა და ეს დასაყარე მეტად მძიმედ განიცადა მწერალმა ქალმა.

დესპინეს ხშირი სტუმრები იყვნენ მისი მამი-დაშვილი, სალოადო მოლავანე ასათი ბაქრაძე, ცნობილი მწერალი კოსტანტინე ჭიჭინაძე, ზინა კვიციანიელი, რომელიც ვ. ი. ლუწინთან საკომპატიონი ერთ-ერთი მდიდარ შემთხვევაში, მწერალი ქალი ნინო ტყეშელაშვილი.

დესპინე დარბაისელი მოჭადრაკე ყოფილა, არასოდეს არ ჩქარობდა, ხელის კარგად მოფორმებას ეყვარებოდა, ვაგება არ წერდა თურქულ, ყოველ შემთხვევაში, არ გაგრანობინებდათ ამას.

დესპინე გელოვანის სიყვარული ჭადრაკისადმი ახალ სხვის ქვენს ნიჭიერი მწერლის პიროვნებას, მის ინტერესებას და გემოვნებას.

ქვეყნის საზოგადოებრივი ინფორმაციის სააგენტო

ქვეყნის საზოგადოებრივი ინფორმაციის სააგენტო

XX საუკუნე უდიდესი სოციალური ძვრების, ბუნებადი ადამიანის გონების წვიმის საუკუნეა. მაგრამ იმპერიალიზმის მიერ გაბარებული მილიონობით ადამიანისათვის ეს საუკუნე კვლავ რჩება კატროლული შრომისა და სიბატონის საუკუნედ. მაგრამ ჩვენს პლანეტაზე უკვე აღარ არსებობს ისეთი კუთხე, სადაც არ წარმოებდეს ბრძოლა ადამიანის ღირსი სიცოცხლისათვის.

წუროდ ამის შესახებ მოცულობითი თავიანი წერილებში ჩვენი მგობრები ჩილიდან, არგენტინიდან და გვატემალიდან.

ჩვენი გლეხი ქალების ოცნებაა — შექმნან თავიანი ორგანიზაცია, რომელიც იბრძოდეს სკოლებისათვის, საბავშვო ბაღებისა და ბავშვისათვის, ადამიანის უსაფრთხო საცხოვრებელი ბინებისათვის, უპირველეს ყოვლისა კი იმისათვის, რომ მიწა გუყოფილი იქნას, ვინც მას ამუშავებს.

როტი საციხებს, აყალიბებენ თავიანი ტაქტიკას — თუ როგორ ჩაახან სულ უფრო მეტი და მეტი ადამიანები ნორმალური ცხოვრების უფლების დაცვისათვის ბრძოლაში.

ლაიროს პას ი პასი

გვატემალელი საზოგადო მოღვაწე ქალი.

სულა ნენსი

არგენტინელი ფურნალიტიკა ქალი.

არგენტინაში სულ უფრო და უფრო იზრდება შიმშილობა.

არგენტინა განთქმულია საუკეთესო პირუტყვით, ჩვენს ბავშვებს კი ხორცს ვერ ვაძუგებთ; ვაჭრები ჩივიან ხილის სიჭარბეზე, ჩვენ კი საშუალება არა გვაქვს ბავშვებს ხილი უყუოდით; ჩვენთან ლეგებ ტროპიკი ხორბალი, ათასობით ბავშვს კი პურის ნატება ენატება; ქვეყანაში შაქრის ლერწმის უხვი მოსავალი, შაქარი კი ფუფუნების სახნოდ გააღატაკა; ანადგურებენ ტროიკით კარტოფლს, ცქცხლს უვიდებენ სიმინდის ნაოუსებს, ამ დროს ჩვენი ბავშვები შიმშილით იღუპებიან, რაქიტით, ტუბერკულოზით და სხვა სენით იტანჯებიან.

ჩვენთან პირველადწყებით სკოლაში შესული ყოველი პირ ბავშვიდან მხოლოდ ოცდამათხუბრით თუ იღუპის შეტყვე კლასებში; გაჭირდება აიუღლებით მათ ადრეული ასაკიდან დაიწყონ ბრძოლა ტუბერკულოზისათვის.

ტრაგიკულია ჩვენი ასალგაზრდობის მდგომარეობა. ყოველგვარი აზრი დაატარა ძველმა არგენტინელმა ანდაზამ: „თუ ადამიანი გუფარას, მასთან ერთად პურის ქვები და მწარე ხაჭაპი ტყბილად მიგებენება!“. ახლა პური და ხაჭაპი არც ისე იოლი სახედილია!

სად ვეძიებთ გამოსავალი? ამ კითხვას ბევრი საქებით პასუხებს. ისინი უწყვიან ბრძოლას მონპოლიების წინააღმდეგ, რომლებიც ქვეყნის ნგრეობით, ხაზებს კი სრული გადატაცებით შემუშობაან.

უკვე რამდენიმე წელია აქტიური ბრძოლას აწარმოებს დისასლისთა კომისია. იგი შეიქმნა 1959 წელს, მაშინ, როცა მიიღო ქვეყანაში დაიწყო ფასების თავისუფლება ურდა. კომისიის დედაქალაქის ოფისში რაიონის ქალები შედიან. ისინი რეგულარულად იკრებიან; განიხილავენ საქებრო-

როცა გვატემალელი ქალი მგობრებისაზე გლამარაკობთ, შეგნაში უთუოდ ამოტიტეტებდებო სურათები, რომელთა ხილვა ყოველდღიურად შეიძლება ჩვენს ქვეყანაში: ქალები, მიწიანრნი პირდაპირ ტროტუარებზე; ქალები, თავზე შედგული უსაფელოდ მიიმე ქალბატონი; ფხვნიმე ქალები, პაპანაჭებს სიტყვით თობით რომ მუშაობენ; ქალები, ჩამოფლეთილი და მტრარალა ბავშვებით გატროტროტებული.

ყოველგვარ ადამიანურ უფლებას მოცულებული ადამიანები!

მისაზღვობის ბრითადი საცვები ღობით და სიმინდია. მათგან პურის შემცველ კვრებს ამზადებენ. ხორცი, რძე, კვრები, ექრო, აგრეთვე წიკეთით ბოსტნეული და ხილიც, მაღალი ფასების განში, მიუწყდომილია უბრალო ხალხისათვის. შიმშილობა თავის ცვალს სტოვებს ბავშვთა ფერხმინდილ და შემუშებულ სახეებზე, ქალი თვალბინი, 50 წლის ასაკში ისინი უკვე ირბა მოსუტესა ქვანას.

ქალებს, რომლებიც მუშაობენ, ყველგან ნაყლებ გამამრეულის აძუგებ, ვიდრე მამაკაცებს. სოფელე გოგონებს, თუ კი ისინი ქალაქში შინამოსამსახურებად მიწყებულს მოახერხებენ, როგორც წესი, უფლს არ უხდიან. ისინი მადლობითი უნდა იყვნენ თავმჯაფრისა და ლუკამპურისთვის.

დღდაქალაქში სულ ორი საშობობარო სახლია და ამ სახლებშიც იმდენად მცირე რაოდენობითაა საწოლები, რომ შობობარობიდან ორი დღე-ღამის შემდეგ ქალს შინ უნებენ.

ვურიგებთ ჩვენ ასეთ მგობრებისაზე? ცხადია, არა! დღეს გვატემალა თითქმის დენისის კასრზე ცხოვრობს. პარტახუნთა ვეფაყერი და მამაცური მოქმედა ადამიანებს გულში უნერგავს რწმუნას იმის შესახებ, რომ იმპერიალისტებს დღდახას აღარ უწყვიანთ ჩვენი მიწის ძარცვა.

ანდრი სეარა

ჩილიელი ფურნალიტიკა ქალი.

შეტისმეტად მიმივა ჩილიელი გლეხი ქალის ცხოვრება. ადრე ბავშვობიდან იწყება იგი შრომას უბადრუკი გროშებისათვის. სოფლებში ატანელი ანტიანატარული პირობებია — საცხოვრებელი ბინების 96 პროცენტს არც წყალგაყვანილობა აქვს და არც კანალიზაცია.

აქ ყველაზე მაღალია ბავშვთა სიცვლილიანობა. არის ისეთი პროვინციებიც, სადაც ყოველი ათასი ბავშვიდან ორას თხოუმეტა ბავშვი ორი წლის ასაკამდეც ვერ აღძვს. წითელა, არც თუ ისე საშობი ავადმყოფობა, პირდაპირ შუტრის ავლებს ბავშვებს სოფლებში — იღუპება ერთ წლამდე ბავშვთა თითქმის სამივე პროცენტში. გლეხი ქალელი შობობარობის დროს მოცულებული არიან ყოველგვარ საშედიციონ დახმარებას.

ხელიტკა კამპესანოში, დეპუტატმა ქალმა კოუნისტური პარტიიდან, მიახმო, თუ როგორ სურათის წაწყდა იგი ერთსულ გლეხის ქონში: ყუთში ჩაქიანული ბავშვი იწვა და მას ძუძუს აწოვებდა ძალი. საყოფიერა დედამ სტუმარის უბრა: „მე არ შემიძლია ბავშვი ჩემი ძუძუთი ვკვებო, რადგან ტუბერკულოზი მაქვს. ჩრის ყიდვის საშუალება კი ჩვენ არ გვატანია“.

მაგრამ ქვეყანაში დღება ახალი გათვითადი. როგორც დენის აფეთქების ხმა, ისე მიიღო ყველა სასოფლო-სამეურნეო რაიონს ცნობა: კარაკოს რაიონის გლეხებმა პარლამენტში თავისი წარმომადგენელი აირჩიათ. ვერც მუქარამ, ვერც ფარისევლებმა დახმარებდნენ ვერ გასტყვის მითამოქმედენ — მხი შეივით ლატუნიერდისტების მამაშეული კანდიდატურისათვის.

მკვირი საზღაპრო ქვეყნი

ქართველ მწერალთა შორის ბუნების სიყვარულში, ბუნების ცოდნაში ვაგა-ფანავარის ტოლი არა მკაცვს. დიდი პოეტი ამბობდა: „ვიცნე ბუნების ავი და კარგი შეფერი. იმას არ გაუნდლდება ცხოვრების ვიწარების გატეგაო“. და ბუნების ავას და კარგის სიამაგებოდ ბავშვებისათვის დაწერილ თხზულებათა თვალნათლივ, მკაცვოდ ურყევდება. ვაგა-ფანავარს დამრ თაობას მომავლის იმედდა სასადა და თუკი რამ კარგი და დიადი გაანდა, ბავშვებსა ურყევრება. ვაგა მოთხრობებს საკან-ნებოდ ბავშვებისათვის წერდა, მაგრამ მჭიდვებულდა მოზრდილებსაც თვალისწინებდა. ამის ნა-

თვეული მათგანი თავისი არსებობის აზრსა და მოზის ხედვას მაღლის ქმნაში, სხვისთვის სარგებლობის მოტანაში, სხვის გახარებაში. ვერც ერის ვერ წარმოადგენია უმაღლო სიყოფნე.

იას უბარია, ირველი რომ ყველას სილაშაზით ატტობს და სურნელებას აფრქვევს არემურს. მთის წყაროსთვის ბედნიერებაა, რომ წყურვილის უღალბეს კაცო, ცხოველო, რწყავს დღემამუს, ბტანარ ფესვებს უღობის და სიყოფნეს უბრუნებს მცენარესს. ზოგჯერ მოვლანდა, ვმტრები, და ამის გაბო შიში ზარავს, წუხს. გვიარია, სკდელილის ვინია? არა! მას არ სურს, მისი მაღლი მო-

თავს, მეღს, დათვს, ვფხვს, ლომს, სვავს, ყორანს, არწივს, შეფარდნს. ეცნობა და თითოეულზე ექმნება მართაოდ და უტყუარი წარმოდგენა. ზოგი შეებრავდა, ზოგი შეუყვარებდა, ზოგისადმი ზისლს იგრძნობს.

ჯობს, ვაგას მოთხრობები ბავშვებს შერჩევით წაეკითხოთ. საინდა შეიდ წლამდე მსმენილებს, უცვთისა, წაეკითხოთ სიუჟეტთან მოთხრობები, თანაც ისეთები შეუთრიოთ, რომლებშიც უფრო მკაცვოდ ჩანს იმედი და თავისთავის რწმენა. მაცალითად, მოთხრობა „ჩვენი მამალი“. მარიალია, მტტორი სიზრდალემ მამალი დაამარცხა, მაგრამ ვაგას არ უნდა პატარა მკითხველს გუჯი ატტობის, იმედი დაუარტოს. ამტკობ მოთხრობას ასეთი ლტქსით ამთავრებს:

არა უნებს რა, მამალი მანიც გმირია, მანიცა, თუშეკი კე მტრისის სიზრდალით მისი დიდება დაქევა...
უნისადიდ იტენა, მორგება, ყველს მოიღვრებს გმირია, საგათვლის იყოფლებს, ყვეტლემ დავაფრთხობთ ძილია...

პატარები სიამოვნებით მოისმენენ: „მეღალუდას“, „საბაფარს“, „ჩივიტა ქორილის“...
რვა-ცხრა წლის ბავშვებს ვაგას თითქმის ყველა საბავშვო მოთხრობა შეიბრლება წაეკითხოთ. მაგრამ უმჯობესია შეუთრით და მივეცი შატტერულობის თვალსაზრისით ნამდვილი შედეგები: „შულის ნუტრის ნაბობობა“, „იას“, „მთის წყარო“, „ფესვიცა“, „კლდე სალი“, „სმელი წიფელი“, „ბუნების მცირეობა“, „პატარა მწვემის ფოქერობა“, „ამოდის ნათება“, „შონანი მალადნი“ უმრავლესი მათგანი სასაელო სახელმძღვანელოებშიცაა შტტანალი.

თერთმეტ-თორმეტი წლის ბავშვებს უნდა წაეკითხოთ ვაგას ყველა საბავშვო მოთხრობა. მაგრამ თვითონვე შეაჩრთოს ძლიერი და სუსტი. თვლიდ, თვალური მივადგენით — „ქუჩი“, უფრო მოცონებათ თუ უძლური ვირა“, „მოცონება“ თუ „სოფლის ცხოვრება“. ჩავერით და თვითონვე გაეგონტანინოდ დაეკვებით. ამით კარვისა და ავის მარტტანებას მივადგენთ და ლიტტარტტურულ ტემონებასაც ბავშვებიტტებთ.

ვაგა-ფანავარს საბავშვო ლტქსებსაც წერდა. ამანუ სხვა დროს ვისაუბრობა

საუბარი წიგნზე

„ტყვარდი, ვასო, ერთმანეთი!..“

თელი დადასტურებაა ის ფტტი, რომ „იფერიანი“ გამომკვენა მწერალმა ისეთი მოთხრობები, რომორია: „პატარა მწვემის ფოქერობა“, „მთის წყარო“, „სმელი წიფელი“, „ქუჩი“ და სხვა. ეს დიდი მოაზრწენე და დიდი მწერალი ადამიანებს სიყოფს, სიყვარულსა და პუნშანტრების ასწავლიდა. ვაგას სურდა, ადამიანი დიდი იტენობა თუ პატარა, კაცოთმყვარე ყოფილიყო. ერთ მოთხრობაში მწერალმა კლდეს ათქვამდა: „ტყვარდი კაცონ, ერთმანეთი!... ამ სიტტვებს განსაყურებულე ურადდება უნდა მოეცეს, შინა და კანში ეს ხმა უნდა იმზღვს, პირველი მწყება ეს უნდა იყოს, დედა ამას უნდა ჩანჩინიწენებს შვილს ავგავნი, ისე გაემდგმებო, რომ ეს ჩაძახილი დედაჩა გზით ვერ ამიშობლის ადამიანის გულიდან, როგორც ჩემს მყვარულ ვერაფერი ამიშობს წყალია და ზვათა ნავაჯღვს“.

ვაგას მოთხრობებს შევეყაროთ საუხეობი და მწვერურ სამყაროში, სამყაროში, სადაც მზებუნებით შობობიურ სიყვარულსა და შრწენელებას, სადაც სიყოფის ურობებენ „საუნჯეს ტტობლას და უფიფრავას“. ხშირად ამ საწყაროში სიყოფილსადმი, თავისუფლებისადმი ლტტლებას უბარის პირტტება მატმობრობა, სიციდილის შემაძრწუნებელი შიში. მაგრამ სიყოფი შეუდა იმარტტება.

ბავშვებს ავიც სწრაფვა ყველაფრის გატტყსილებისა და გადამიანურებისასაც. სწორედ ამტტველებული ფრწინელები, ცხოველები, მცენარეები არიან ვაგას საბავშვო მოთხრობების მოქმედი პირები. ისინი ადამიანებინეთ განიცდიან ყველაფრს: უბარია და იციანია, გულს ტტეკითა და ტტრებებს ღირიან. ვაგას მკლდეგარეზი ერთხმად მიუთითებენ, დიდმა მწერალმა ცხოველთა, მცენარეთა და ფრწინელების სამყარო ბავშვთა სულიერ სფეროს დაუნაფასავა. ბავშვი ფტტობია, კტტობია, უსოფდელობა, ყველაფრის მტტეზნებულად განიცდის. ასეთივენი არიან ვაგას მოთხრობების მტტრები — ნანა, გულტტეფი და საბორბი; სხვისი პირი გულს უწყულებობო. სხვისი ლხინი ასარტტება, თი-

აკლდეს ლბუა წიფლისტტისა, „ყვეურლომანიანი“ ირმუს, ბალახსა და ხედებს, არ დატტებს და არ დაიღუბოს მის გაჩრმეო სიყოფნე.

ვაგას მთვი შექმნილი შატტტურული სახებები ხელშეუსახენია არიან, ზოგი რას მოგვაგინებს და ზოგი რას. ამიტომაც მწერლის მოთხრობები შუად ირვედა აზრთა სხვადასხვაობას. ზოგი მკლდეგარი მცენარეებისა და ცხოველების ნაცვლად ადამიანის გულისხმობდა. არცაა გასაკვირი. თვითონ ვაგა წერიალი — „სად არის პოეზია?“ — ამბობს: „ნუთუ ია ბუნტტებისა და ტტვებით დამრდილოლი არ მოგვაგინებს დაამარტტულს სიზარტტულს? მოთხრობაში — „იოღალა“ — კი წერს.

„არ ვყვი, გივლიათ თუ არა დიღს, უღრან ტტევი?“

შორიდან ხომ დაგინახიათ შვაგი დაბურული, დაფიქრებული? აბა, კარგად დააკვირდით... რას მოგვაგინებთ იგი?

თქვენი არ ვიცი, გიციოველო, და მე კი მეტმინტტად დიდებულს, შვადაროს, მდინარე — ფოქერის, ნილი — ოცნებას, მაგრამ ეს არაა შივავარი. ვაგას თავისი მოთხრობები სურდა ადამიანებისათვის სიყოფი შეიანერტტა, კაცო სიყვარული იწყოფლებინა, მაღლის ქმნის სურვლი ადებრა, იმედილი ადგეტო. ვაგა, რასაც წერდა, თვითონვე განიცდიდა. მწერლის თითოეული სიტტვა, თითოეული ფრაზა, კრკის თქმა რომ გიხარავს, იმეღერის და ანათებს“. შატტტურული სახებები ცოცხლობა და სინტტრესო. უწყინარი შულის ნუტრის, ირმის, კურდღლის, მტტრედის, მწყობის, შავუს საბორბის პირად ბავშვი ეცნობა მავნეებსა და მტტეკველთ:

ლილი ბოგოზია

პედაგოგიკის ანგარიში

ჩვილი ბავშვის კვება

ერთერთი ძირითადი პირობა ბავშვის ნორმალური ზრდა-განვითარებისათვის სრულყოფილი კვებაა. მზარდი ორგანიზმის კვება დიდად განსხვავდება მობრძღლის კვებისაგან და განსაკუთრებულ სიზუსტეს მოითხოვს.

როცა ჩვილი ბავშვის კვებაზე ვლაპარაკობთ, ძირითადად გვეუბნებით ერთ წლამდე ასაკის ბავშვის კვებას.

პირველი წლის განმავლობაში, როცა ბავშვის ყველაზე უფრო ინტენსიური ზრდა-განვითარება ხდება (ხალხობილი ერთი წლისისთვის ასამეცეებს თავის წონას), მისი ორგანიზმი საჭიროებს ცილოვან ნივთიერებათა (რძე, მაწონი, ხაჭო, კვერცხი, ხორცი) ისეთ რაოდენობას, რომლის შეთვისებაც და გამოყენებაც მოხდება მხოლოდ შესაბამისი რაოდენობის ცხიმების, ნახშირწყლების, ვიტამინებისა და მარილების სათანადო მიწოდებით.

როგორც წესი, პირველი 5 თვის განმავლობაში ბავშვი უნდა იყვებოდეს მხოლოდ დღის რძით. ბავშვის ასეთ კვებას ბუნებრივი კვება ეწოდება. ბუნებრივი კვების დროს ყურადღება უნდა მიექცეს კვების სიზმირს, ხანგრძლივსა, სიზუსტეს. მიღებული საკვების რაოდენობას, ვიტამინებით უზრუნველყოფას და დამატებითი საკვების დროულ მიწოდებას.

კვების სიზმირი. რაღაც პატარა ბავშვის კვჭი, განსაკუთრებით კი ოთხი თვის ასაკამდე, კვრ გამოყოფს საკმაო რაოდენობით ცუბის წვესს, მიღებული მისი მონღლებას ის, სულ ცოტა, სამი საათი რძეს უღდება. ამიტომ საშობიარო სახლიდან გამოიწერის შემდეგ, ბავშვმა 4 თვის ასაკამდე დღე-ღამეში საკვები 6-ჯერ უნდა მიიღოს, 4 თვიდან 1 წლამდე კი — ხუთჯერ.

ძე უნდა წიკვების ხანგრძლივობა არ უნდა აღმატდებოდეს 15-20 წუთს, რადგან განმარტული და დიზოტურად აკარავს განვითარებულ ბავშვი უკვე პირველი ხუთი წუთის განმავლობაში გამოიწერის წიკვების მისაღები უღუფის ნახევის. კვამდან

კვამდე თანხარი შეუღლები და თვით წიკვის ხანგრძლივობა ზუსტად უნდა იქნეს დადებული და მუდამ ერთნაირი უნდა იყოს (ოღრმე ღამე ეს შეუღლები ცოტა უნდა გაიზარდოს), მეტეძერ ქალს რძე რომ არ დეკარგოს, ბავშვის კვების დამთავრების შემდეგ ძეძუში დარჩენილი რძე მან ბოლომდე უნდა გამოიწეროს.

ბავშვის საკვები განსახლდრეული რაოდენობით უნდა მიიღოს, რომ კვჭი არ გადატვირთოს. ერთი თვისათვის ყოველ კვამზე უნდა მიიღოს დაახლოებით 110-115 მლ რძე (ანუ ნახევარ ჩაის ქიკეზე ოღრმე მეტე), 2 თვისათვის — 135 მლ, 3 თვისათვის — 150 მლ, 4 თვისათვის — 180 მლ, 5 თვისათვის — 200 მლ, ხოლო შემდეგ კი, 1-წლამდე დაახლოებით, 250 მლ (სულ დღე-ღამის უღუფა 1 ლიტრს არ უნდა აღმატდებოდეს).

ზოგიერთი მეცეევის აზრით, ახალშობილი ბავშვი დღე-ღამეში შეიღლება კვჭებით მხოლოდ ხუთჯერ, მაგრამ ეს ეხება სრულყოფილად დღე წიკვის ბავშვებს, რომლებიც დაბადებულნი არიან რამე გართულებების (როგორც ბავშვის, ისე დღის მღრმე) გარეშე.

ოღმეს თუ არა ბავშვი საკმარისი რაოდენობით რძეს, ამას მისი წიკვის ნამეტი გვიჩვენებს. ერთი წლის ასაკამდე ბავშვი დღეში საშუალოდ 20 გრამს უნდა იმატებდეს. წლის პირველ ნახევაში ნამეტი წიკვის თვეში 600 გრამს, ხოლო წლის მეორე ნახევაში — თვეში 500 გრამს უნდა შეადგენდეს. თუ ბავშვი წიკვის ასე არ იმატებს, უნდა ვიფიქროთ, რომ მას მიღებული რძე რაოდენობით არ ხარისხით არ აკმაყოფილებს.

ქალის რძის სრულღრმეზუღრმეზუ განიზომება მასში ცილების, ცხიმების, შიკვის, მარიღლებისა და ვიტამინების შემეცელობით. თუ დღე არაწესიღრმე იკვებება, მისი რძე ოღრმეზუზუ ზემოთნახსენები ნივთიერებებით და ამიტომ საჭირო ხდება ამ ნივთიერებათა ხელღრმეზუზუ დამატება. ეს განსაკუთრებით შეეხება ცილებასა და ვიტამინებს, რადგან ცილებს დღი რძლი მიეკუთვნება ნივღული სისტემისა და თვის კუთრის განვითარებამში. ცილებს ნაღლებობა შეიღლება ავანახლდრეული მაწონის, კიღრისა და ხაჭოს დამატებით. პირველი ერთ თვეში ეს პრღეღტები მიღდება ბავშვს 5-10 გრამის რაოდენობით, დღეში ერთხელ. 3-4 თვის ასაკისათვის კი უღუფა თანღათობით გაიზრდება 30 გრამამდე — ყოველ კვებამზე (გარდა ხაჭოს, რომლის ოღრმეზუ რაოდენობა გამოიკვებება მეტიღრმე განმავლობაში). მაწონი და კიღრის უნდა გაიღრმეს ამევე რაოდენობის (ე. ი. 30 მლ) ქალის რძეში, ხოლო თუ დღღას რძე ცოტა აქვს, მაშინ მაწონი და კიღრის შეიღ-

ლება შეეღრმით ბრინჯის ნახარშს ტრლი რაოდენობით) და დღეღმეზუთი შიკვის სიროღი 5 პრღეღტის რაოდენობით („ბ“ მაწონი). ეს ნარევი ბავშვს უნდა ვამღობით მხოლოდ ერთი კვირის განმავლობაში. ამ ვადის გაღლის შემდეგ კი, ბავშვის სმით თვის ასაკამდე, ნარევი უნდა შეიკავდეს არა წიღ მაწონს და ერთ წიღ ბრინჯის ნახარშს, შიკვის სიროღის იმავე რაოდენობით („ვ“ მაწონი). სმით თვიდან შეიღლება გამოიკვებინოთ გათუზებულ მაწონი* 5 პრღეღტის შიკვით. ამ ნარეღების რაოდენობამ უნდა შეავსოს ქალის რძის დღე-ღამის საჭირო რაოდენობამდე (იხიღეთ ზემოთ).

დღღდან შემატებების ხმარება ისა ბავშვი ჩაითუღება შერეულ კვებამზე გადაყვანიღად.

თუ დღღას რძე გაუქრა და ვერც ქალის რძე იმავე (რომღობით ბავშვი უნდა უზრუნველყოთ 3 თვის ასაკამდე მაინც), ბავშვს უნდა მიეცეს მღღასი უღუფად მაწონის შეღრმეზუზუზუზუ „ბ“ და „ვ“ ნარეღები, იმავე წესით (ე. ი. „ბ“ ნარევი ერთი კვირა და შემდეგ „ვ“ ნარევი). მხოლოდ მაწონს შეღღღებისას სასურღელია დღეღმეზუთი კარკეტი 1 პრღეღტის რაოდენობით.

როღღეს ბავშვი სრულღობით არ იღღებს დღღის რძეს, ის ითღღება ხელღრმეზუ კვებამზე გადაყვანიღად. შერეულ და ხელღრმეზუ კვებისას სასურღელია ყოველ უღუფაზე კარგად გაღრმესი რძის მიმატება 5-5 გრამის (დაახლოებით ერთი ჩაის კიღ-ხი) რაოდენობით.

ცნობიღა, რომ ვიტამინების რაოდენობა დღღის რძეში საკმარისია ბავშვისათვის დაახლოებით პირველი თვის განმავლობაში. ამის შემდეგ ბავშვს აუღიღრმეზუზუ უნდა მიეცეს ხიღისა და ბოსტნეღღის წვეღები. ხიღღან კარგია: ვამღის, მარწეღის, აღმბ-ღღის, მსხღის, ციტრუსებისა და სხვათა წვე-

* მაწონი უნდა შეღღღდეს 1-პრღეღტისაღი ნი რაოდენობის გამოიკვებინოთ.

ნები, ხოლო ბისტრეულიდან — სტაფილო, სპირაოს, კომპოსტის, ჰამილიორის და სხვათა წვენიები, ვერ 10-15 (ორი-სამი ჩაის კოვზი) მილილიტრის რაოდენობით დღეში, 4-5 თვისათვის ყო 50 მილილიტრამდე (ანუ 10 ჩაის კოვზი) — დღეში. წვენიები უჭკობისა დაავადებებით სავსებს ან მივიყვანებთა შუალედებით.

2. მარცხი,

მედიცინის შეყენებუბათა კანდიდატი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში).

სოციალისტური
17 წლის
ხაჩი...

ისარგებლეთ იმით, რომ 17 წლის ხარით და ატარებ მსუბუქი, მზიარული ფერის კაბეზე. რაც უნდა მიზიდვდეთ იყოს დიდი ქალის ტანსაცმელი, თქვენს ტანზე იგი მინაკისა-სილოდ გამოჩნდება. ახალგაზრდას უფრო მსუბუქი, აჩინაური ქსოვიანობის შეყვნილება კაბა ადვილია, რაოდენობა: ჩიოვი, ხელოვნური აბრეშუმი, უბრალო შალი. კაბა ისეთი მოყვანილობის უნდა იყოს, რამდ მოძრაობაში ან შევიწხდებით. ერთივე მეტისმეტად ვიწრო და მოკლე ქვედატანებს. ძალიან მოკლე კაბა კარგია 14 წლის გოგონებისათვის და არა ქალშვილებისათვის.

ტანსაცმელი რომ დაგშეყენდით, უნდა გაითვალისწინოთ თქვენი ტანის თავისებურებები. თუ გულწრფელად შეუქანებ ანდა, პირიქით, ძალიან გამზდარი ფეხები გავქეთ, ნუ ჩაიკვამთ ზედმეტად ვიწრო ქვედატანსა და მაღალქუსლიან ფეხსაცმელს, ეს ხაზს უსვამს თქვენს ფეხების ნაკლს. შესაძლებელია დაბალი ტანის, მოკლე ხელების, ყელის ან წელის მოჩვენებითი დაგრძელება, ჩამრგვალებული ანდა ძალიან გამზდარი ტანისათვის ზომიერების მიყება. მაგრამ ეს ფრთხილად უნდა გაკეთდეს. არ შეიძლება, მაგალითად, მუსქანას ქალშვილმა ძალიან შემოიჭროს ქმარის: ეს ხაზ გამზდარი ან გამოჩინებს. ასევე ითქმის კაბებსა და შარვლებზე. ვიწრო ტანსაცმელი სხეულის ნაკლს კეთავს. 17 წლის ქალიშვილებს უხეშებამ სპორტული ტანსაცმელი, მაგრამ ყველას არა. შვილი, რძელი ხსიათის ქალიშვილის ისევე ნაცლებ მოუხდება სპორტული ხაზები, მკვეთარი ნახატები და კონტრასტული ფერები, როგორც მოძადა ენერგიულ ქალიშვილს არსებით, ელენები ან ფერალები.

ყველაფერს თავისი დანიშნულება აქვს მსხვილად ნაქსივი სპორტული წყობის ცეკვები არ მიიდან, საღაპროდ საჭიროებს ძვირფას ქუდს ან იხურავენ, არც სწიფიპარსა და მოსასხამს იცემავენ კარგ ამინდში. გამოსასვლელი ძვირფასი კაბითი ზაზარსა და სამასხვარს არ დაიდან, კაბა შეიძლება ძალიან ლამაზი იყოს, მაგრამ ეს ხო უაღრესო ადვილს ჩაიცემ, უეფმოვნების შთაბეჭდილებას დატოვებს. გამოსასვლელ კაბას იცემავენ თეატრში, კონცერტზე ან სტუმრად თუ მიიდან. კაბა უნდა იყოს უბრალო, სავა, მაგრამ მოღაბე შეყვრილი. ზამთარში უნდა ჩაიცვათ იაფფასიანი შალის კაბა, ზაფხულში კი ლიანფერის ხელოვნური აბრეშუმის ან რაიმე სინთეზური ქსოვილის კაბა. გამოსასვლელი კაბის მაგივრისა მშვენიერად გასწიფს დაბალსული ქვედატანი ლამაზად მოხატული ზუღითი. ყოველდღიურად სატარებლად კი ყველაფერს აჯობებს ქვედატანი, რომლებსაც შესაფერ კოფთებთან, ვაეცებთან და სვიტრებთან იხმარათ.

ტანსაცმლის სილამაზე დიდადა დამოკიდებული ფერების შესამებაზე. ქალიშვილებს უხეშებთ ახალსა (ოლინდ, არამყვრიალა) ფერები. ერთი ფერის ქვედატანსა და ვაეცირ ქურლი კოფთები უხეშებთ თუ ვაეცირ დეკორატიული მოჩითულობისა, მაშინ კოფთა უნდა იყოს მშვიდი, ერთფერი. კუმბუკარულ კოსტუმთან არ შეიძლება ჩაიკვამთ ზოლებიანი, ან წინწყლებიანი კოფთა.

ტანსაცმელი — კოსტუმი, ქვედატანი, შარვალი, პალტო, — ფერთა ერთ გამას უნდა ეკეთდეთნებს. ეს საშუალებას იძლევა, ისინი ცალკე-ცალკე ვართმობთან იხმარათ. ქალიშვილებს არ უხეშებთ მუქი ფერის ტანსაცმელი. შავის შეყვლა შეიძლება ტრეჩიკი. შავი თერთთან ან სხვა ფერთან ერთად კი ძალიან უხეშებთ ახალგაზრდებს. მინცდა-მინცდ გაიტაცებთ იისფერი, იგი სახეს მიყვითალო ელფერს აძლევს.

კარგი გემოვნება და ჩაქმულობა ვერ უზრუნველყოფს უნაყოლო გარეგნობას, თუკი ყოველივე ამას თან არ ახლავს ყველაზე არსებითი — საერთო სისუფრება და სიკოტავე. ცუდ შთაბეჭდილებას ტოვებს, როცა დავეხებულ, ქუჩაში ჩასაცმულად უჯარვის კაბას სახელი იცემთ. სასწრაუო ისე უნდა იყოს ჩაყვლი, რომ ყოველივეს შეველით კარი გაუღეთ მოულოდნელ სტუმარს. ამისათვის საჭმარისია სუფთა, გათოვებული ჩიოთის კაბაკი. ყველაზე მოსახებებელი საშინო ტანსაცმელია: კაბა, ხალათი, სარაფანი, კოფთა, ვეჭმარი, ქვედატანი და შარვალი.

საყვითლო ატალიეში შეყვრილი კაბაკი კი შეიძლება ტანზე კოტბად არ მოვაგდეთ, თუკი ცუდი სავალი გაიცით. ყოველგვარი ტანსაცმლის ქვეშ უნდა გეცათ პერანგი ან ქვედატანი. გამჭირავალ კაბის ქვეშ აუცილებელია სპეციალური ქვედატანი, შეიძლება სპეციალური მჭირი პერანგი, რომელიც ან იწელება კაბასა და კოფთაში ან უნდა გამოჩნდეს პერანგის საზრკებში.

ცივი ამინდში ნუ ატარებთ ფეხსაცმელს, ამით თვეს დიდად გაიკვებობსაგან. ყველაფერს თავისი დანი და ადვილი აქვს. ახლა თხელი და მჭიდრო ტრეკოტაის ხელთათმენებს ატარებენ. კაბრინის გავჭერავალე, განსაკუთრებით შავი ხელთათმენები მინდში ატარა.

კაბრინის წინებზე, მხოლოდ თბილი ამინდისათვისაა ვაითავალსწინებულე ზამთარში უნდა ატაროთ შალის ან ელასტიური წინებები.

როცა ფეხსაცმელს ყიდულობთ, ანვარაში უნდა გაუწიოთ თქვენი ფეხის თავისებურებებს. თუ მაღალი და წვრილქუსლიანი ფეხსაცმელი გიხდებათ, შეიძლებათ იგი თეტრული და მექლისათვის. ქუჩთუქსა და ქვედატანს დაბალქუსლიანი, სპორტული ფეხსაცმელი დავეყენებთ.

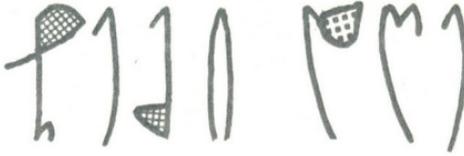
თქვენ ჩაქმულობას აუცილებლად მოუხდება ხელჩანთა. ყველაზე პრატიკულია ხელოვნური ტყავისგან დაზაზხებელი ჩანთა. ღია ქურლი ხელჩანთით, რომელიც მხოლოდ პლავისათვისაა კარგი, ქუჩაში არ დაიდან, მზარზე ჩამოსაკილი თანშიინი ჩანთა კი თეტრში წასასვლელად არ გამოვაგდებათ.

ქალიშვილმა სადა სამკაულები უნდა ატაროს. არა ღირს იაფფასიანი, პრეტენზიული, ბრჭყვიალა სამკაულების ტარება.

კოფე ერთი საკითხი, რომელიც 17 წლის ქალიშვილებს აინტერესებთ — კოსმეტკაცა. როგორც წესი, ქალიშვილს არ სჭირდება ჰომიდა და კრემები, მაგრამ სახის კანის მოვლა კი აუცილებელია. როგორც არ უნდა იყოთ დადლილი, საღამოს პირი აუცილებლად დაუბანეთ.

შეღებლი თმა და სახე ახალგაზრდას ბუნებრივ სილამაზეს ართმევს და ხაზს მტყუნებს. რაც შეიძლება შორს გადადეთ საუფდრის, ჰომიდას და ტუბის უნდა.

სადა და უბრალო უნდა იყოს თქვენი თმის ანაცხინილობა. ჰომიდა ქალიშვილებისათვის შემოინახა მოკლედ შეჭრილი თმა. მზარემად დაშველეთ თმას უხეშება დაპყვრილი თამასა. ქალიშვილები, უფროსებისაგან განსხვავებით, კარგჯრობით კოფე ატარებენ შეღებულ ჩამოვლილ თმას — „ჩოლკას“. სარკე კარგად გვიჯანხებთ, როგორც „ჩოლკა“ ვაეკითო, სწორი, მთელ შუბლს რომ დაეიფარებთ ისეთი, თუ ვერაღზე ვაღაწეული. ძალიან გრძელი, თვალბამდდ ჩამოფხატული „ჩოლკა“ კი ფთხებუდ შესახებობს აძლევს სახეს. თუ შრომებლმა ან მასწავლებელმა შემოინახა მოკათი ვარკვილობაზე, მაშასადამე, არა ვართინათ ყველაფერი წესბრებლი. ძალიან სსიათმოვნია ნაწნავიანი ქალიშვილის დაწნავა: ნაწნავები ხომ ისევე შემოღდის მოღაში!

— გილოცავ, ჩემო კარო, დაესწარი მზავალ დღეს დღეს! — მოთხრა დავითმა და ხელზე ნახალ შემაშორა.

— გმადლობ, ძვირფასო!
— ჩვენი დედოქოს დღეობა! — შეიკნტრუმა გაიმა.

— მარტო ჩვენი დედოქოსი კი არა, ყველასი, ქალბისი, — გუშინ თამარ მასწავლებელმა მოთხრა.

— ყველა ქალი ერთ დღეს დაიბადა?
— არა, შე სულელი, უბრალოდ დღესასწაულია, აი, როგორც ახალი წელი.

— გოზინაყი მინდა... — დაბალი ხმით წამოიწყო გაიმა და უმაღლე მადალ რეტისტრეში ავიდა.

— ყველაფერი იქნება, ყველაფერი. ისეთი მარტუე დედოქო გვეყავს, ჩიტის რძეს გააჩენს. გიამ გაოცებისაგან პირი დაეყო.

ახალი დისკუსიის დაწყებამდე დავითს უკვე პალტო ეცდა და ახლა ქუჩის იხრავდა.

ჩვეული სიამყით შევავლე თვალი ჩემი მუელის წარბისადაე აღნაგობას, ქალსტუნი გაეუსწორე, ყველასვეტი შემოგახვიე და გამარჯვებულ გლადიატორის სახით გადაეხედა ბრძოლის ველს. დაიხა, ეს ჩემი ხელით გაქათათაგებულ პერანგი აცვიო, ასევე ჩემი ხელით გატკიცებულნი შარვალი, გაპირალბებული ფეხსაცმელი...

— ყოჩაღი გიგო ხარ! — გადაამხვია ხელი დავითმა.

— ჩიტის რძე... — გაუბეზდავდ წამოიწყო გაიმა.

— მაშ, მაშ, ნახეთ თუ დედაიქვენა დაღეს ჩიტის რძემი არ გვანანაბს, ახეა, ხომ?

— არა თქმა უნდა! — გავიღიე მე.

მაიმომ შეილოცავს თვალი ჩაკურა და ზღაბრული უფლისწულის დარად სადარბაზო კარს მიმემა გაუჩინარდა.

საათის თვალის შევავლე — უკვე მ-საათიო და-ვითის კი 7-ზე უნდა ქქონოდა ერთი ალაგას მეტად საკუმიანი შეხვედრა. ახლა კი...

— არა, პირდაპირ მხოცებს ამ კაცის კეთილმოი-ბელება! — საყვედურის არც ერთი სიტყვაა მართა-ლის, ისე ტკბილად ვძინა, რომ გაღვიძება დაე-ნანა, მაგრამ...

ვაი, სირცხვილო! იქნებ ძილში ჩაესმოდა კიდეც, — იქნებ კი არა, ნაშევილად ესმოდა, რა მხარაილად გავატა-რეთ დაზე მე და მანანამ. ესმოდა, მაგრამ ვითომ არც გამიგიაო, ხელი არ შევიშალა (მანანა სულ 1/2 წლისაა, საყოყნო შესიკალურნი ნიჭითაა და-ჯილდოებული და ამიტომ დაიშვებს სიმღერით მა-თენებრებდა).

— რძე მინდა... — გიას ხმამ ფურქებისაგან გამოსწავიო.

— ახლავ, გენაცვალთ დედა.

მაგეფებს სასწრაფოდ გაეუშვადე საუზუმ და იო-თომ ფინჯანი რძეც დაეუღეთ.

— რისი რძეა? — დაინტერესდა ბიჭი.

— ძროხის, გენაცვალე.

— არ მინდა ძროხის რძე, ძროხა ეუდაია...

— მაშ რა გინდა?

— ჩიტის რძე.

— სულელი, ამ უთუნია პაერში ვინ ავა ჩიტის მისაწვლად! — გავიღია თანხს. ის ახლა მეორე კლასის მისწავლეა და როგორც ხედავთ, ვუნდერ-კინდი.

— მაიმომ რომ თქვა?

— ისე თქვა.

— ტყუელი თქვა? მატყურა, ცული, ცული!

— ჩიტის რძე არც დაიღევა, — ვსავე მდგო-

ბავითვის გამოსწორება.

— მაშ, ხანაობა მინდა.

— რა დროს ხანაობა? ხალში ვიგვიანებთ.

— ჩიტის რძემი მინდა ვიბანაო. მაშამ ხომ თქვა...

დისკუსია ზარის ხმამ შევეწყვედინა. ოთახში ჩვენი შემოხველი ლამიარა შემოვიდა, ქალთა დღე მომლოცვა და თავისი ირავლი ჩამაბარა — ჩვენი თანხის თანამოსახელი. დღეს მათი სკოლაში წაყ-ვანა ჩემი რიგია.

მაღე ქურაში მხარაილად მივაბიჯებდით: მე, თანხო, ირავლი, გია და მანანა. მანანა, რა თქმა უნდა, ჩემს მკლავებზე მოაბიჯებდა, გიას კი ჩემი პალტოს კალთა მიკქონდა.

... სამაბაურში რომ მივედი, საათის ისარი სწორად მ-ს გაუწვრდა.

— შემეშინდა, ხომ არაფერი მოვიდა-მეთქი, — თვალგზით შემეცითხა დავითი.

ჩვენ ვრიალ დაგამაფრეთ ინსტრუქტი, ერთ დაწვეტებულბაში, ერთ ოთახში ვემუშობო და ერ-თმანეთის გვერდითაც ვსხედართ.

— მე კი შენი დარბი კომინდა. მოსაწარი? — შეიკუტელის სახით წაქრწრულედ და თვალის ჩავე-კარი. დავითი ჩემსკენ შემოიხრუნდა და პასუხისათ-ვის პირი გააღო თუ არა, ნივრის უნაზუსმა სუნა-მომ უსიტყვილად მაშენი, — მოუსწრია!

— დადებულა ხაში იყო.

შეგით ამიყრუნეთქ და სამაბარლოლო „პორ-ჯიმი“ მაგიადზე შემოიუღეთ.

— რა გოგო შეყავს, რა გოგო! — ჩამოლაბარკო-დავითმა.

სიამონების დიმილა პირის ნახეგარი მომტა-ცა, ყურებამდე მიიტანა და კარგა ხანი დამჭირდა, ხანამ ჩვეულ მდგომარებას დაგვარებენდი.

ქალბისი ერმანეთის ველოცავდით, ჩვენ მამაკა-ციბი გვილოცავდნენ. მხოლოდ ერთი, ყველასათ-ვის ცნობილი ქალთმობელე ნიკოდიმისი გაჯი-უტდა.

ბარბაქანის პირველი გვერდები — ალექსანდრე სოკოლოვის გრამირება.
ბარბაქანის მეთხუთხე გვერდები — ს. მობუზლასის ილუსტრაციები „მეხონიტქაოუნისნათმისი“.

რედაქტორი მარიკა ბარბაქანული	სარედ. კოლეგია: ნ. გურგენიძე, მ. კალანდანი (მ. მე. მელიანი), ზ. კვაჭავაძე, თ. ლაშქარაშვილი, ვ. სირაძე, ქ. სიხარულიძე, ნ. შალუ- ტაშვილი, ლ. შენგელია (მხატ. რედაქტორი), ნ. ჯავახიშვილი. ტექნიკური კ. დემურია.	ს.პ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
------------------------------------	---	---

რედაქციის მისამართი — სულხან-საბას ქ. № 15. ტელ. 9-98-71. ფიხ. ფორმ. რაოდ. 1,75. პირობითი ფორ. რაოდ. 5,3.
ხელმოწერილია დასაბეჭდვად 22/11 66 წ. ქალღმის ზომა 60x92 ტირაჟი 71.000. შეჯ. 211. უე 02933. ფასი 80 კპ.
ს.პ. კ. ცის გამომცემლობის სტამბა № 1, ლენინს ქ. № 14.

ყოველთვიური საზოგადოებრივი პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ფურხალი „საქართველოს კალი“.
Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сквартвельс кали».
Издательство ЦК КП Грузии.

— რათა, ბატონო, მამაკაცებმა რა დაგეზავო, რომ მთავრობამ ჩვეთთვის წუღიანი ვერ-
თი დღეც არ გაიშტა? ყველაფრამ რომ თავი
დაგვიფაროს, ანა, რომელი მამაკაცისათვის მიუ-
ციათ დეკრეტით 4 თვის შვებულება? ყველაფე-
რი კალკია, ყველა სიყვარული კალკია, ვა კალკია
მე... კა კალკია დღე... ა-ა, აჲ, იფი-
აჲ იტვოდა, „თუ ღმერთი გწყალობს, ემსაკი
ვეყოფერი დაგვალვოსო“...

სიყოღმისის სიტყვებმა აზრთა შეზღა-შემოხ-
ლა გამოიწვია.

— დიასახლა ჩვენს ოჯახში გადავიტანით-
შეთი, — ლიმილით მივუვდე მოკამათებს და
კიდე ასინცილით ჩავიბინე.

სკოლაში, გახანგრძლივებული ჯუჯის მს-
წავლებელი თამარი გაბადრული შემოვდა. მის-
წავლეთა მშობლები მისი სიტყვებისაგან კირისსახე
ვეროის ირგვლივ შემოტარებული ჩემოდანით
ქონდა ნაირფრად ატრელებული. მეც, რა თქმა
უნდა, ჩემი გეტიკით არ დავიანე.

— რად სწყუბდობოდი? თამარს ჩვენ მოვიყ-
ვანდით, — დადა თამარი.

თაოსითან ერთად გიას გამოუყარეთ.

— ეს იყო, ჩვენ თვითონ ვაიარებდით მინ
მოყვანას, — მითხრა გიას აღმზრდელმა.

მანანასაც სახავეთი ბავაში ძლივს მოვუ-
წარიო, ის იყო, ავტობუსში უპირებდნენ ჩა-
მას.

გულაჩუკებული გულოცადე ყველას ქალთა
დღეს და მადლობას ვუხდით.

...დავითი ჯერ არ მოსულიყო, იქნებ დის-
კუსიამ შეგვიანა? ბავუჩემი ლმარას დავეტო-
ვე, სასურათო მალაზონში ჩავიბინე და ჩაბთები
სანოვითი ავივსე.

— მადაზა როგორ მიგატოვო, თორემ შერ-
ცხნილი ვიყო, თუ ამ ჩანთებს ზედს მოვიყ-
დებოდი, — ჩვეულებრივ თავხაზიანდ მითხრა
გამყადველმა. გამეც კი კარამდე მომაცილა
და მხიარული დროსტარება მისურვა.

აბა, მანანა ვერა და ვერ მოვიბოროე ეს მო-
ნური ფსიქოლოგის გადმონათი, ვერ მივეჩვიე,
რომ ქალქის ყველა დაწესებულება ჩვენს
ინტერესებს ემსახურება. აგერ, ახლაც ტყვიად
გაგრჯილვამ! — ჩემი ბინის კართან, საზოგა-
დობრივი ავეჯის სვადასხვა საწარმის პირდა-
პირი შეხვედრის გაუმართავს, — მარტოაც რომ
ჩიტის ჩრდის მუტი არა აკლარა! ყველაფერი
მალაზონისთან, ლსხათიანად შეფუთული და
ჩრად კაპიკების ფასად.

კალთბუზე მიმავრებული ბარათები ყველა
ნაწარმის ავტორი, გულმხურავლე მილოცვისთან
ერთად, მხიარულ დროსტარებას ბეისურ-
ებობს.

...სალამის ჩვენთან მართლაც მხიარული
დროსტარება იყო.

ნიკოდემოსი რომ ნიკოდემოსია, ისიც კი,
თითქოს შროგივბოდა ჩაგრულ მამაკაცთა ბედს,
უბოლო ილუმებოდა და იქნებ ფარული დარდის
ჩასატრობად სასმის-სასმისზე სცლდა.

ჩემი დავითი, როგორც ყოველთვის, სუფე-
რის თავში თამად იჯდა (ღმერთი ჩემი, ვინ
დააწყნა მამაკაცთათვის ასეთი საშინელი სას-
ჯადო!), ად, აგერ ვაჩვენებო, თუ ვაჩვენებო-
სებით სებადა ქალთა დღის სადღეგრძელოს.

მეც ცეკვა-ცეკვით მიმქონდ-მომქონდა კერძი-
ბი და საეთო აღტაცებას ვიმახურებდი. ბოლო
იღით მანც განსაუფრებით ორიგინალური
გამომვიდა: სამხურელოდან გამოსასვლელ
კართან ვიყოფილა ჩასაფრებული და ისეთი
ნახტომი გამაკეთებია, რომ შეშუვარი ინდოური
სინიდან პირდაპირ შუა სუფრასე გადავფრინე.

გიამ აღტაცებით შემოპკრა ტაში.

— ეს რა არის! — თავმოწონდ ჩაიტარაბა-
ხა მან ამხანაგებმა. — დედამე ჩიტებს მოწ-
ვილას, დიდი ზღვას გააკეთებს და ყველას
რძემ გვაგურავებს.

ოთახიდან მანანას სიმღერა მოისმა. ეტყობა,
გიას ოღვა მოუწინა და საყურად გემოხდა, ან
იქნებ ოცნებით სუვე შუა ზღვამე შესუცრდა.

გიამ დას ხმა აუბა და ახლა, კრანძეულთა,
დაპირებულ გოზინასს მითითვდა.

...მხიარული სტუმარ-მასპინძელი გვიან და-
ვეშვდობდით ერთმანეთს. საძილე ოთახში რომ
შვედით, ბიჭებს გულიანად ეძინათ, შოლოდ
მანანა იმეუწნებოდა.

— „მე პაწია მერცხალი ვააარ“...—წამოვი-
წყე და შევერთი.

— იმღერე, იმღერე! — წამაქნა დავითმა.

— და ძილი გავიფრთხო?

— პირიქით, ისეთი ტკბილი ხმა გაქვს, უწი-
ლობის სენით შეპყრობის დაძაინებ. რა კარ-
გად ჩაიარა დღევადელმა დღემ, არა?

— შენ დაიმაგრე, თორემ...
— რაზე ამბობ?

— ადვილია ადენი სასმისის გამოცოლა?
— შენი ზედნიერებისათვის? არც კი გრცხე-
ნია!

სახეზე სირცხვილის აღმური მომკვიდა.
მანანამ ისევ სიმღერა დააპირა. ქალთა
დღვა, რა უჭირს რა! — ეძურება და მღერის.
ბიჭებმა იკითხონ, თორემ... და იმე შემებრალა
კაცთა მოდების ეს შიორე უხედური სახევირი,
რომ გული ამიჭრილდა და ყველი ბურთითი
მიმებრია. „რა თქმა უნდა, მათალია ნიცილი-
მისი“

— იყო, რა? — შემაწყვეტინა მტანჯველი
ფიქრი დავითმა. — თანამა ვარ, წელოვადის
ყველა 365 დღე ოტვენ, ქალებს, დავითთო.

ცრემლებს ვეღარ ვიკავებ... ამ დღევიც
კაცს ჩრტივით ნახე გული აქვს.

1965 წ. 8 მარტი, დამის 12 საათი.

მარიამ ნაპარტიძე

რედაქციისადამს:

ამხანაგო მარიამ ნაპარტიძე! ისინტო-
რესია, როგორ გაატარეთ წელს საერთა-
შორისო უქმე დღეც გამოცხადებულ 8
პარტი, როგორ ჩაახათხეა თქვენი დავითი,
ნიკოდემოსი... რა საინტერესო ცვლილებე-
ბა სახავეთო ბაღებსა თუ ბავებში, რა
სიახლაც ქალთა შრომის შემსუფუქვს
მინით სყოფაცხოვრებში მომსახურების
დაწესებულებებში? გვაცნობთ ამის შესა-
ხებ, თუნდაც მომავალ 8 მარტს.

619/3

